

www.musavat.com

MUSAVAT

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 9 iyul 2025-ci il Çərşənbə № 116 (8726) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Türkiyə və İsrail Azərbaycan masasından niyə çəkildi?

İngilis nəşri yazır ki, silahlı münaqişə hər an başlaya bilər

yazısı səh.6-da

Azərbaycan Özbəkistanı Xəzərə çıxarır

yazısı səh.7-də

Bakını anti-ABŞ blokuna qoşmaq riski

yazısı səh.4-də

Paraşütlə tullanıb... ölmək nəçəyədir?

yazısı səh.3-də

İstilər bu tarixdən başlayır

yazısı səh.2-də

Rusiyanın Azərbaycan müxalifətinə işi düşdü - "kasıblar ittifaqı"...

yazısı səh.5-də

Naxçıvana Ali Məclis sədri Bakıdan gətirilə bilər

yazısı səh.5-də

ABŞ Kongresində yenə "erməni dosyesi"

yazısı səh.8-də

Rayonlarda həkim qıtlığına "dərman axtarışı"

yazısı səh.10-da

Medianın daha bir 150 illik tədbiri

yazısı səh.11-də

XİN-də nə qədər qadın diplomat var?

yazısı səh.13-də

Qaz və işıq pulu ilə bağlı dəyişiklik - 1 manat...

yazısı səh.2-də

BMT-DƏ "QARABAĞ ÜZRƏ XÜSUSİ MƏRUZƏÇİ" OYUNU

Erməni lobbisi və bəzi QHT-lər yeni hiyləyə əl atıblar; təşkilat belə bir mürəcə addıma gedərmə - Bakıdan sərt reaksiyalar

yazısı səh.9-da

Ordumuzun generalı Səudiyyədə - İslam koalisiyası müzakirələri

57 müsəlman ölkəsindən 34-nü birləşdirən koalisiyaya qoşuluruq?

yazısı səh.13-da

Aleksandr Kurenkov

Rusiyalı "fövqəlnazir" in Bakıya mübhəm səfəri - şərh verilmir

yazısı səh.6-da

Tokayevin Xankəndinə niyə gəlməməsi sualı - iki versiya

yazısı səh.7-də

Hikmət Hacıyev: "Rusiya ilə rəqabət etmirik"

yazısı səh.4-da

Şəxsiyyət vəsiqələri nə vaxt dəyişəcək?

Azərbaycanda şəxsiyyət vəsiqələrinin formatı və məlumat tərkibi yenilənir. "Ötən həftə qəbul edilən qanun layihəsi yalnız sənədin dizaynına deyil, həm də texniki və hüquqi standartlara uyğunlaşdırılmasına xidmət edir". Bu barədə Daxili İşlər Nazirliyi yanında İctimai Şuranın sədri Əliməmməd Nuriyev Modern.az-a açıqlaması zamanı məlumat verib.

O bildirib ki, burada əsas məqsəd şəxsiyyət vəsiqələrinin təhlükəsizlik səviyyəsinin artırılması, şəxsi məlumatların dəqiq identifikasiyası və beynəlxalq səviyyədə tanınma imkanlarının genişləndirilməsidir: "Bu dəyişiklik həm vətəndaşların məlumatlarının daha etibarlı qorunmasını, həm də beynəlxalq səviyyədə şəxsiyyət vəsiqələrinin tanınmasını asanlaşdıracaq".

Ə.Nuriyev əlavə edib ki, şəxsiyyət vəsiqələrinin yenilənməsi dərhal baş verməyəcək və mövcud sənədlər etibarlılıq müddəti bitənədək qüvvədə qalacaq: "Heç bir vətəndaşa vəsiqəsini dərhal dəyişmək tələbi qoyulmur. Əgər vəsiqənin etibarlılıq müddəti davam edirsə, həmin sənəd hüquqi əməliyyatlarda da tam keçərliliyi hesab edilir".

İctimai Şura sədri qeyd edib ki, yeni vəsiqələrin tətbiqi mərhələli şəkildə həyata keçiriləcək: "Vətəndaşlar istədikləri vaxt könüllü şəkildə yeni formada vəsiqə almaq üçün müraciət edə bilərlər. Lakin bu, heç bir halda məcburiyyət xarakteri daşmır. Əgər vətəndaşın istifadə etdiyi vəsiqə etibarlıdırsa, narahatlığa əsas yoxdur".

Azad edilmiş ərazilərdə beş gün qala biləcəyik

Azərbaycan vətəndaşlarının işğaldan azad edilmiş ərazilərə səfərləri üçün icazə prosedurları daha da sadələşdirilib. Bu barədə Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi və Dövlət Turizm Agentliyinin birgə yaydığı məlumatda deyilir.

Bildirilib ki, fərdi minik avtomobilləri ilə işğaldan azad edilmiş rayonlara səfərlər üçün "Yolumuz Qarabağa" portalından əldə edilən icazənin müddəti 5 günədək artırılıb. Fərdi minik avtomobilləri ilə səfər zamanı bir sürücü olmaqla maksimum 9 nəfər üçün icazə almaq mümkündür. Fərdi minik avtomobili dedikdə, Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarına məxsus qeydiyyat nişanına malik, B kateqoriyasına uyğun nəqliyyat vasitələri nəzərdə tutulur.

Sürücülər "Yolumuz Qarabağa" portalında səfər qaydaları və mina təhlükəsizliyi barədə maarifləndirici məlumatlarla tanış olmalı, eyni zamanda bu məlumatları səfər edən şəxslərə çatdırmalıdır. İşğaldan azad edilmiş ərazilərə daxil olduqda isə mina təhlükəsizliyi üçün müəyyən edilmiş marşrutdan kənara çıxmamaq, yolayrıclarında diqqətli olmaq və səfər boyunca qaydalara riayət etmək tələb olunur.

Yarım ilin 20 populyar adı açıqlandı

2025-ci ilin ilk yarısında Azərbaycanda doğulmuş 533 qıza Zəhra adı qoyulub. Ədliyyə Nazirliyinin rəsmi hesabatına görə, 515 uşaq Melisa, 510 uşaq Məryəm adı alıb.

İlk onluqda Zeynəb (508 uşaq), Nilay (484), Ayla (462), Aylin (458), İnci (427), Alisa (376), Miray (335) adları da var.

Statistika oğlan adları içində Uğur adını birinci göstərir. Bu ad yarım ildə 802 uşağa məsləhət görülüb.

Hüseyn adı 534, Raul adı 521, Əli adı 517, Yusif adı 516, Ömər adı 388, Miran adı 335, Ayxan 318, Murad adı 298, Tunar adı 295 uşağa verilib.

Qaz və işıq pulu ilə bağlı dəyişiklik - 1 manat...

Azərbaycanda qaz və elektrikle bağlı aylıq sabit tariflər 1 manatı aşmayacaq.

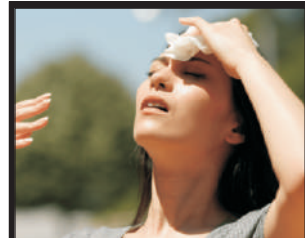
Milli Məclisin son iclasında "Qaz təchizatı haqqında" yeni qanun layihəsi və "Elektroenergetika haqqında" qanuna təklif edilən dəyişikliyin müzakirəsi zamanı energetika nazirinin müavini Orxan Zeynallı deyib ki, sabit tarifin tətbiqində əsas məqsəd xidmətin keyfiyyətinin artırılması, xərclərin istehlakçılar arasında daha ədalətli bölünməsidir.

Nazir müavini qeyd edib ki, bu, tariflərin artırılması hesabına deyil, mövcud istehlak tarifinə çəkilən xərclərin xarakterinə uyğun olaraq strukturlaşdırılması hesabına olacaq: "Eyni zamanda bu yenilik "Elektroenergetika haqqında" qanun layihəsində təsbit olunub. Sabit tarifin tətbiqi hər ay elektrik enerjisi haqqını ödəyən istehlakçılar üçün tarif yükünün cüzi də olsa azaldılması üçün müəyyən iqtisadi zəmin yaradaçaq. Sabit tarifinin maliyyə tu-

tumu məsələsinə gəlincə, hesablamalarımıza görə, bu məqsəd üçün nəzərə alınan faktiki xərclərin həcmi ümumi xərclərin həcmindən 2%-dən aşağı hesablanıb. Sabit tarif səviyyəsi hər bir abonent üzrə aylıq 1 manatı aşmayacaq".

Orxan Zeynallı qeyd edib ki, qazla əlaqədar sabit tarifin tətbiqində əsas məqsəd xidmətin keyfiyyətinin artırılmasıdır. O bildirib ki, aylıq sabit tarif hər bir abonent üçün 1 manatı aşmayacaq.

DTX-dan əməliyyat

İstilər bu tarixdən başlayır

"Azərbaycan ərazisində son günlər müşahidə olunan nisbətən sərin və qeyri-sabit hava şəraiti ölkəmizə daxil olan şimal axınlarının təsiri ilə bağlıdır".

Bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidmətinin Proqnozlar Bürosunun direktoru Gülşad Məmmədova bildirib.

Onun sözlərinə görə, iyul ayının birinci ongunluyunun sonlarına qədər əsasən dağlıq və dağətəyi rayonlarda qısamüddətli leysan xarakterli yağış yağacağı, dolu düşəcəyi ehtimalı var: "Həftənin ikinci yarısından başlayaraq ölkə ərazisində cənub axınlarının üstünlük təşkil edəcəyi, temperaturun tədricən yüksələcəyi və normadan yuxarı olacağı gözlənilir. Maksimal temperaturun Aran rayonlarında 39, Bakıda və Abşeron yarımadasında, eləcə də dağətəyi rayonlarda 35, dağlıq rayonlarda isə 28 dərəcəyədək isti olacağı ehtimal edilir".

G. Məmmədovanın sözlərinə görə, müşahidə olunan hava şəraiti global iqlim dəyişmələrinin regional təzahürləri kimi xarakterizə edilir.

Videomüşahidə kameralarının görüntülərinin ələ keçirilməsi ilə bağlı kibertəhlükəsizlik tədbirləri həyata keçirilib.

Azərbaycan ərazisində yerləşən müxtəlif ofislərdə və mənzillərdə quraşdırılmış videomüşahidə kameralarının idarəetmə qurğularına (DVR) global internet şəbəkəsi üzərindən məsafədən icazəsiz qoşularaq bu mənzillərdə yaşayan sakinlərin şəxsi və ailə həyatının sirrini təşkil edən məlumatları əks etdirən videomaterialları ələ keçirməklə xarici internet informasiya resurslarına yerləşdirilməsini ehtiva edən qanunazidd əməllərlə bağlı əməliyyat-texniki tədbirlər həyata keçirilib.

Aparılmış araşdırmalarla həmçinin Azərbaycanda müxtəlif ünvanlarda olan videomüşahidə kameralarının görüntülərinin real vaxt rejimində izlənilməsi imkanına malik istifadəçi hesablarının satışa çıxarıldığı da müəyyən olunub.

Faktla əlaqədar DTX tərəfindən aidiyyəti dövlət qurumları ilə birgə kibermüdaxilə hallarının zərərli nəticələrinin aradan qaldırılması təmin edilib.

Görülmiş təxirəsalınmaz tədbirlərlə kibermüdaxiləyə məruz qalmış müşahidə kameralarının yerləşdiyi ünvanlar təsbit edilib, bu cihazlara keçirilmiş texniki baxış zamanı ümumi təhlükəsizlik boşluğu aşkarlanıb və həmin boşluğun kibermüdaxilənin əsas faktoru olduğu müəyyənləşdirilib.

Eyni zamanda qeyd olunan təhlükəsizlik boşluğunun aradan qaldırılması aidiyyəti xarici istehsalçı şirkətdən tələb edilib, habelə kibermüdaxiləyə məruz qalmış kameraların videogörüntülərinin xarici internet informasiya ehtiyatlarından silinməsi təmin olunub.

Tanınmış biznesmenin oğlu Bakıda öldü

Tanınmış iş adamı, "Ultra Company" şirkətinin baş direktoru Məhəmməd Zülfüqarlının oğlu faciəvi şəkildə həyatını itirib.

Bu barədə "Qafqazinfo"ya onun yaxınları məlumat veriblər.

Bildirilib ki, iş adamının oğlu 2007-ci il təvəllüdlü Toğrul Zülfüqarlı Bakının Nəsimi rayonunda yaşadığı çoxmərtəbəli binadan bədbəxt hadisə nəticəsində yığılıb. O, aldığı xəsarətlərdən vəfat edib. Qeyd edək ki, Məhəmməd Zülfüqarlı həm də informasiya texnologiyaları üzrə tanınmış mütəxəssis və təlimçi idi.

Paytaxt Xankəndinə köçürülə bilər?

"Bu şəhərin hər keçən gün abadlaşdırılması, yenidən qurulması və əhalinin burada məskunlaşması Azərbaycan dövlətinin gücünü və iradəsini əks etdirir. Lakin Xankəndinin ölkənin paytaxtı kimi müəyyənləşdirilməsi düşündürücü məsələdir. Çünki paytaxt yaratmaq çətin və çox məsuliyyətli bir vəzifədir". Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsinin sədri Tahir Rzaev mediaya açıqlamasında belə söyləyib.

T.Rzaev vurğulayıb ki, Xankəndi Azərbaycanın tarixi torpağı, qədim yaşayış məskənidir: "Paytaxt isə Azərbaycan vətəndaşlarının, eləcə də xarici qonaqların hər biri üçün əlverişli bir məkan olmalıdır. Burada bütün kommunikasiya xətləri, müasir şərait və güclü təhlükəsizlik tədbirləri təmin edilməlidir. Bu baxımdan müxtəlif mülahizələr səsləndirilir, lakin ən doğru qərar vermək səlahiyyəti, əlbəttə ki, ölkə rəhbərliyinə, cənab Prezident İlham Əliyevə məxsusdur".

Deputat son olaraq qeyd edib ki, Xankəndi hər bir Azərbaycan vətəndaşı üçün çox doğma, əziz bir şəhərdir. Onun paytaxt olub-olmamasından asılı olmayaraq, bugünkü inkişafı, dirçəlişi və əzəmətli dönüşü hər kəsde qürur hissi doğurur.

Siyəzən rayonu Zarat kəndində yerləşən Beşbarmaq piri adlanan ərazidə gənc qadının faciəli ölümü bir çox suallar doğurub. 1989-cu il təvəllüdlü Nuranə Məcidova paraşütlə tullanarkən qayaya çırpılıb və yerində keçinib. Nuranə Məcidova paraşütlə tək uçuş edib. Solo uçuş edən qadının paraşütü özünə məxsus olub. Onun paraşütlə uçuş edərkən havada idarəetməni itirdiyi bildirilir. Uçuşun 500 metr hündürlükdən icra edildiyi qeyd olunur. Qeyd edək ki, Nuranə Məcidova ailəli idi, bir övladı var.

İyulun 7-də Bakı şəhər sakini 1989-cu il təvəllüdlü Nuranə Məcidovanın Siyəzən rayonu Zarat kəndində yerləşən "Beşbarmaq" piri adlanan ərazidə dağdan paraşüt vasitəsilə atlanarkən yıxılaraq ölümü faktı üzrə Siyəzən Rayon Prokurorluğunda araşdırma aparılır. Bu barədə Baş Prokurorluğun mətbuat xidmətindən bildirilib.

Hadisənin baş vermə səbəbi tam, hərtərəfli və obyektiv araşdırılmaqla nəticəsi barədə müvafiq qərarın qəbul edilməsi təmin olunacaq.

Bəs bu faciəvi ölümün məsuliyyəti kimlərin üzərindədir? Günah öləndədimi, yoxsa bu macərə biznesində belə ölüm təbii hesab edilir?

Azərbaycanda paraşütlə tullanma son illər dəbdədir. Sosial şəbəkələrdə yüksəkdən çəkilən "uçan" fotolar, 15 saniyəlik videoçarxlar minlərlə baxış toplayır. Gənclər arasında "adrenalin" vazkeçilməz kimi təqdim olunur. Paraşüt təlimlərinin qiyməti isə bu hissələri yaşımaq istəyənlərin cibinə uyğunlaşdırılıb:

Qrup təlimi: 500 manat

Fərdi təlim: 1 000 manat

Təcrübəsizlər üçün pilotla birlikdə uçuş Qubanın Qırz-dəhnə kəndində 150 manat, Siyəzəndə, Beşbarmaq dağında 100 manatdır. Yeni bu ölümcül macəranın "bilet qiyməti" cəmi 100 manatdır...

Bəs təhlükəsizlik təminatı

Paraşütlə tullanıb... ölmək necəyədir?

Bu ölümcül macəranın "bilet qiyməti" cəmi 100 manatdır; bəs təhlükəsizlik təminatı varmı?

varmı? Bu xidmətləri kim təqdim edir və təhlükəsizlik necə təmin olunur? Hava proqnozu necə idi və nəzərə alınmışdı-mı? Beşbarmaqda uçuş təşkil edən firma hansıdır və rəsmi lisenziyası varmı? Paraşüt klublarının fəaliyyətində sertifikatların fəaliyyətində sertifikatların fəaliyyətində sertifikatların fəaliyyətində...

Sorğuladığımız paraşütlə tullanma üzrə təlimçilər deyirlər ki, bu növ idman ekstrim kateqoriyasına aiddir və risklər də az deyil. Paraşütlə tullanmalar riskləri də özləri nəzərə almalıdırlar. Yeni paraşütlə tullanma həyatına özü cavabdehdir. Lisenziya məsələsinə gəldikdə isə bu xidmətləri göstərən şirkətlər Dövlət Aviasiya Agentliyinə müraciət edirlər. Lisenziya təsdiqlənirsə, fəaliyyətə icazə verilmiş hesab olunur.

2019-cu ildə də Qusarda bir gənc paraşütlə uçarkən sərteniş etmiş, ağır bədən xəsarətləri almışdı. O zaman da suallar cavabsız qalmışdı. Yenə də eyni səhnə, eyni sükut...

"Bakı" Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov "Yeni Müsavat"a deyib ki, bu hadisə peşəkar təşkil edilməyən, sığortasız və standartlara uyğun olmayan aviasiya-turizm fəaliyyəti nəticəsində baş verən faciəyə daha yaxın görünür: "Paraşütlə tullanma ciddi risk daşıyır. Bu sahədə pilotlar, avadanlıq və təhlükəsizlik təlimləri mütləq peşəkar sertifikatlar əsasında aparılmalı, hər bir uçuş sığortalanmalıdır. Yoxsa adventürist əyləncə adı altında insan həyatı bahasına "qiymət" təyin edilməsi, yeni qəza ehtimalının uçuş bileti qədər olması qəbul edilməzdir. Paraşüt fəaliyyətini həyata keçirən hər bir şəxs və ya klub mütləq Dövlət Aviasiya Agentliyi və ya müvafiq qurumlar tərəfindən tanınmış olmalı, həmçinin pilotların beynəlxalq və ya yerli sertifikatı olmalıdır. Sığorta məsələsi də heç vaxt unudulmamalıdır. Qadının ölüm faktı ciddi sığorta mexanizminin olmadığını göstərir. Bu cür ekstremal idman növ-

lərində həyat və məsuliyyət sığortası mütləqdir. Təhlükəsizlik prosedurlarının formalaşması da ən ciddi şəkildə gerçəkləşdirilməlidir. Təlimlər, avadanlıq yoxlamaları, hava şəraitinə uyğun qərar qəbul etmə prosesi yazılı, sənədli şəkildə olmalıdır. Qayaya çırpılma faktı bu prosedurların yoxluğu ehtimalını doğurur".

Natiq Ələsgərov deyib ki, hüquqi məsuliyyət açıq olmalıdır: "Ölüm və ya zədələnmə zamanı məsuliyyət daşıyan hər kəsin siyahısı müəyyən edilməlidir. Pilot, klub, təşkilatçı, sığorta şirkətinin cavabdeh olması açıq olmalı, hər kəsə bu məlumat-

la tanış olmaq imkanı yara-dılmalıdır. Bu ölüm cinayət, inzibati və ya mülki iddia, yəni hansı çərçivə ilə davam edəcək, hamısı qeydə alınmalıdır. Natiq Ələsgərov deyir ki, bu kimi hadisələr yalnız "faciə" səviyyəsində qəbul olunmamalıdır. Belə riskli fəaliyyətlər qanunlara uyğun şəkildə hüquqi tənzimlənməlidir. Yoxsa "adrenalin" biletinin dəyəri insan həyatı olacaq. Əgər ölüm hadisəsi peşəkar məsuliyyət-sizlikdən yaranıbsa, bu zaman operator-firma istintaqa cəlb olunmalıdır. Ölkəmizdə aviasiya-turizm sahəsində peşəkar qurumların formalaşması, sığortanın mütləq tətbiqi və bu növ fəaliyyətlərin tənzimlənməsi üçün qanunvericilik səviyyəsində islahatlar zəruridir. Hazırda belə görünür ki, belə "adrenalin" uçuşun arxasında həyat üçün təhlükəsiz və qeyri-sağlam variantları ehtiva edən əlverişsiz bir sistem dayanır. Təhlükəsizlik tədbirləri və sığorta mexanizmləri gücləndirilmədən bu cür uçuşlar böyük risklər doğurur".

□ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Iyulun ortası yaxınlaşsa da, Azərbaycanda hələ də yay istisi tam olaraq hiss olunmur. Xüsusilə Bakıda və Abşeron yarımadasında qeyri-adi sərin hava müşahidə olunur. Bu isə sosial şəbəkələrdə və ictimaiyyət arasında haqlı suallar doğurur: İqlim dəyişir? Qlobal istiləşmədən danışıldığı bir dövrdə sərinləşmə nə ilə bağlıdır?

"Biosfer" İctimai Birliyinin sədri, ekoloq Qorxmaz İbrahimli məsələ ilə bağlı mətbuata açıqlamasında bildirib ki, ölkəyə son günlərdə Arktika bölgəsindən soyuq hava kütlələri daxil olub: "Bu hava kütlələri şimaldan, daha dəqiq desək, Arktikadan hərəkət edərək ölkəmizə qədər gəlib çıxıb. Azərbaycanın coğrafi mövqeyi mülayim-subtropik iqlim qurşağına düşdüyü üçün belə sərin hava bizim üçün adətən gözənilməz sayılır. Lakin bu, iqlim dəyişikliyinə təsirləri fonunda son illərdə daha tez-tez rast gəlinən haldır. Bu cür hava şəraiti xüsusilə çimərlik turizminə və turizm infrastrukturlarına ciddi təsir göstərir. İnsanlar dənizə getməkdən imtina edir, bu isə həmin ərazilərdə fəaliyyət göstərən restoran və kafelerin gəlirinə mənfi təsir edir. Bundan əlavə, günəş şüasının az olması sağlamlıq baxımından

Qlobal istiləşmə, yoxsa lokal sərinləşmə?

Qorxmaz İbrahimli: "Bəzi mütəxəssislər bu halı "hava anomaliyası" kimi izah etsə də, əslində..."

da bəzi problemlər yarada bilər. Günəş şüasının orqanizm üçün əvəzolunmaz rolu var. D vitamini çatışmazlığı, psixoloji gərginlik, xroniki yorğunluq kimi hallar günəşsiz günlərdə daha tez-tez müşahidə olunur.

Odur ki, bu cür hava şəraiti yalnız iqtisadi deyil, həm də tibbi aspektdən risklər yaradır".

Onun sözlərinə görə, bu təbii proses hər il olmasada, bir neçə ildən bir təkrarlana bilər. Məsələn, pande-

miyadan əvvəlki illərdə və hətta 2000-ci illərin əvvəllərində də oxşar hava şəraiti qeydə alınıb. Hətta yaz aylarının soyuq keçməsi kənd təsərrüfatında meyvə-tərəvəz məhsuldarlığına mənfi

təsir göstərmişdi: "Bəzi mütəxəssislər bu halı sadəcə "hava anomaliyası" kimi izah etsə də, daha geniş baxış bucağından yanaşanlar bu kimi hadisələrin artıq sisteməlik xarakter aldığını deyirlər. Dünyanın müxtəlif bölgələrində qeyri-adi hava şəraitinə daha çox rast gəlinir - Avropada leysan yağışlar, ABŞ-da ekstremal istilər, Asiyada isə tayfun və quraqlıq. Bu isə iqlim sisteminin balansının pozulmasından xəbər verir. Azərbaycanda da artıq yaz-payız keçidləri əvvəlki illərlə müqayisədə fərqli cərəyan edir. Əvvəllər may ayı isti keçirdisə, indi iyunun ortalarına qədər hava dəyişkən və qeyri-sabit olur. Bu tendensiya təkcə gündəlik həyatımıza deyil, kənd təsərrüfatına, turizmə, enerji sərfiyyatına və səhiyyəyə də təsir göstərir. Mütəxəssislər xüsusilə yay-payız aylarında Bakıda

əsən güclü şimal küləklərinə qarşı diqqətli olunmasını tövsiyə edir. Küləkli və sərin hava tənəffüs yolları infeksiyalarının artmasına, oynaq ağırlıqlarına və allergik reaksiyalara səbəb ola bilər. İnsanlar hava şəraitinə uyğun geyinməli, bədənlerini soyuqdan qorumalıdırlar. Xüsusən uşaqlar, yaşlılar və xroniki xəstəliyi olan şəxslər belə havalarda daha ehtiyatlı davranmalıdır".

Yaxın günlər üçün proqnozlar isə bir qədər ümidvericidir. Ekoloqun fikrincə, bu cür sərin hava şəraiti uzunmüddətli deyil və artıq bir neçə gün ərzində yerini tipik yay istilərinə verəcək: "Təbiətdə sabitlik yoxdur. Hər şey dəyişkəndir və bu hava da keçicidir. Qısa müddət ərzində 30 dərəcəni aşan istilərin geri qayıdacağını proqnozlaşdırmaq olar".

Beləliklə, mütəxəssislər hesab edirlər ki, hazırda müşahidə olunan sərin yay günləri tələş doğurmamalıdır. Bu, həm lokal hava sirkulyasiyası ilə, həm də daha geniş miqyasda iqlim dəyişiklikləri ilə əlaqədardır. Lakin bu cür hallar artıqca, iqlim dəyişikliyi məsələsinə daha ciddi yanaşmaq və adaptasiya planları hazırlamaq zərurəti ortaya çıxır.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

“Rusiya ilə rəqabət etmirik”

Hikmət Hacıyev: “Bizim öz gücümüz var və inanıram ki, Azərbaycan...”

“Dünyadakı mövcud realığı nəzərə alaraq, Avropa ilə imzaladığımız Anlaşma Memorandumuna əsaslanan yeni strateji enerji əməkdaşlığı qurmaq istəyirik. Ancaq bunun reallaşması üçün uzunmüddətli müqavilələrə ehtiyacımız var. İndi top Avropa İttifaqının tərəfindədir. Biz, sadəcə, onun reaksiyasını gözləyirik”. Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi, Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev Slovakiyanın “Hospodarske noviny” nəşrinə müsahibəsində belə deyib.

O, həmçinin Brüsselin Rusiya enerjidaşıyıcılarının id-xalını tamamilə dayandırmaq niyyəti fonunda Aİ-yə qaz tədarüki kontekstində Azərbaycanın qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığa can atmasından danışib. “Biz həqiqətən heç kimlə istehlakçılar uğrunda hər hansı mübarizəyə girmək niyyətində deyilik. Həmişə qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığa can atmışıq. Bundan əlavə, əgər məndə düzgün məlumat varsa, onda Rusiyanın qaz həcmi 100 milyard kubmetrdən çoxdur. Avropanın ehtiyaclarını kimin ödəyəcəyi üçün Rusiya ilə rəqabət etmirik - reallığımız Rusiyadan tam fərqlidir. Bizim öz gücümüz var və inanıram ki, Azərbaycan qazı sayəsində Aİ öz şərq qanadının enerji təhlükəsizliyinə təzyiqi azalda biləcək. Bu, Slovakiya, Bolqarıstan və ya enerji istehlakının, xüsusən qazın təxminən bir, iki və ya üç milyard kubmetr, bəlkə də bir qədər çox olduğu digər ölkələr üçün son dərəcə vacibdir. Texniki cəhətdən bu tələblərə cavab vermək olduqca sadədir. Bunu istənilən vaxt asanlıqla edə bilərik. Qaz var və bizim lazımı infrastrukturumuz var. Bizə yalnız Avropa İttifaqı tərəfindən uzunmüddətli öhdəlik lazımdır”, - Prezidentin köməkçisi qeyd edib.

O, Aİ ilə enerji əməkdaşlığının daha da genişləndirilməsinə maneələrdən danışib: “Düşünürəm ki, ilk növbədə yaşıl populyzm və ya hətta fanatizm adlandırdığımız şeyləri kənara qoymalıyıq. Bəli, biz də əminlik ki, yaşıl və bərpa olunan enerji mənbələri hamımızın gələcəyini təşkil edir. Biz artıq onların üzərində ciddi işləməyə başlamışıq. Ancaq realist qalmalıyıq. Sənayemizin ödəyəcəyi enerjiyə ehtiyacı var. O, şəhərlərimizə və kəndlərimizə də lazımdır. Bu gün, sadəcə, qaza real alternativ yoxdur. Bu, yaşıl enerjiyə keçid prosesində əsas komponentdir. Biz ona məhz belə baxmalıyıq. Azərbaycan məsuliyyətli və etibarlı tərəfdaş kimi bu prosesdə əməkdaşlıq etməyə hazırdır”.

H.Hacıyev Bakının sadiq qaldığı xarici siyasət xəttinin detallarından da danışib: “Düşünürəm ki, siyasətdə bir çox qərəz və məkr görürük. Bir tərəfdən, qonşumuz tamamilə normal münasibətdə olmağa çalışdığımız Rusiyadır. Sonra İran da var ki, onunla da yaxşı münasibətdə qalmaq istəyirik. İsrail və Çinlə də siyasət belədir. Biz həmçinin ABŞ ilə yaxşı ikitərəfli münasibətlər qururuq. Yəni bizim üçün bu, kimisə istisna etmək deyil, qarşılıqlı inklüzivlik, mövcud məkana daxil olmaqdır. Əminlik ki, bir sıra ikitərəfli münasibətlər ikitərəfli əməkdaşlığın başqa formasını istisna etməməlidir”.

O, Prezident Donald Trampın Ağ Evə gəlişindən sonra Azərbaycanla ABŞ arasındakı münasibətlərdən də danışdı.

“Prezident Cozef Bayden administrasiyası dövründə ABŞ-la əməkdaşlıqda müəyyən problemlər yaranı. Bizə tamamilə lazımsız sanksiyalar tətbiq etdi. O, həm də heç bir strateji regional baxışı hazırlamadı. Tramp administrasiyasının gəlişindən sonra qarşılıqlı əməkdaşlıq səviyyəsini strateji tərəfdaşlığa yüksəltmək üçün təkliflər gəldi”, - deyə Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi detalları açıqlayıb.

BRIKS-in Braziliyada keçirilən son sammitində Rusiya Prezidenti Vladimir Putin mühüm açıqlamalarla çıxış edib. Kreml lideri bildirib ki, BRİKS ölkələrinin ümumi iqtisadi potensialı artıq Qərbin G7 formatını əhəmiyyətli dərəcədə üstələyir.

2025-ci il üçün göstəricilərə əsasən, BRİKS-in birgə ÜDM-i G7 ölkələrinin göstəricisindən təxminən 25% çoxdur. Putin vurğulayıb ki, BRİKS daxilində milli valyutalarla hesablaşmalar daim artır və bu, təşkilat daxilində iqtisadi müstəqilliyin möhkəmlənməsinə xidmət edir. O, həmçinin qeyd edib ki, BRİKS-in mövqeyi global Cənub və Şərq ölkələri tərəfindən dəstəklənir və təşkilat bu regionlardan çoxsaylı tərəfdaş qazanıb.

Rusiya liderinin sözlərinə görə, dünyada daha ədalətli və çoxtərəfli beynəlxalq münasibətlər sistemi formalaşmaqdadır. Bu sistem artıq “qızıl milyard”ın maraqlarını təmin edən təkcütblü dünyanı əvəzləyir. O əlavə edib ki, “liberal qloballaşma” modeli özünü doğrultmayıb və dövrünü başa vurub.

“BRİKS-in ABŞ-a qarşı siyasətini dəstəkləyən ölkələrə Vaşinqton əlavə 10 faiz rüsum tətbiq edəcək”. Bu xəbərdarlığı isə prezident Donald Tramp “Truth Social” hesabında paylaşmış. “BRİKS-in anti-Amerika siyasətini dəstəkləyən istənilən ölkə 10 faiz əlavə rüsumlara məruz qalacaq. Heç bir istisna olmayacaq”, - Ağ Evin rəhbəri yazıb.

Əslində Rusiyanın təşkilatı anti-Qərb blokuna çevirmək istəyi yenilik deyil və Trampın xəbərdarlığı da təsadüfi deyil. Ötən ay Moskvada “Bərabər və bölünməz təhlükəsizlik arxitekturası: Cənub və Şərq dövlətləri üçün imkanlar və təhdidlər” mövzusunda keçirilən zirvə görüşündə Rusiya tərəfinin yeni dünya düzeninin yaradılmasında BRİKS-in rolunu xüsusi qabartması diqqət çəkib. Rusiya Təhlükəsizlik Şurasının katibi Sergey Şoyqunun iddiasına görə, “BRİKS-ə marağın artması dünya nizamının çoxqütblüliyünün dəstəklədiyi bir nümunəsidir”.

Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov da BRİKS ölkələrinin tərəfdaşlığını əsas global oyunçular və onların müxtəlif qitələri, mədəniyyətləri və dinləri təmsil edən tərəfdaşları arasında konstruktiv çoxtərəfli qarşılıqlı fəaliyyətin nümunəsi adlandırır.

BRİKS 2006-cı ildə yaranıb, Braziliya, Rusiya, Hindistan, Çin, Cənubi Afrika Respublikası, Misir, Efiopiya, İran və Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri özündə birləşdirən hökumətlərarası təşkilatdır. Əvvəlcə investisiya imkanlarını müəyyən edən qruplaşma hökumətləri 2009-cu ildən bəri hər il rəsmi sammitlərdə

toplaşan və çoxtərəfli siyasətləri koordinasiya edən vahid geosiyasi bloka çevrilib. Təşkilata üzv ölkələrin ümumi əhalisi 3 milyard 240 milyon civarındadır. Bundan başqa, üzv ölkələrin iqtisadiyyatlarının ümumi həcmi 26 trilyon dollara yaxındır. Bu, dünya iqtisadiyyatının 26 faizini təşkil

“Çünki orada Türkiyə ilə birlikdə təmsilçilik niyyəti ortaya qoyulmuşdu. Hazırda Ankaranın üzvlüyü ilə bağlı da hər hansı qərar yoxdur. Deməli, özü də məsələni gündəmdən çıxarmaqda maraqlı görünüb. Eyni sözləri Azərbaycanla bağlı da söyləmək mümkündür”.

sanksiyası altına düşmək lazımdır deyil. Axı BRİKS-in zərəri xeyrindən çoxdur?!”

E.Mirzəyevin fikrincə, Bakı BRİKS-ə üzv olmaq istəyən dövrə Rusiya ilə əlaqələr indiki kimi deyildi: “Sözsüz ki, xarici siyasət və müxtəlif təşkilatlarda olmaq cari məsələlərlə bağlı olma-

Bakını anti-ABŞ blokuna qoşmaq riski

Ağ Ev lideri BRİKS dövlətlərini rüsumlarla hədələyir, Azərbaycan təşkilata üzvlük niyyətindən vaz keçə bilərmə?

edir. Bu səbəbdən təşkilata üzv olmaq istəyən ölkələrin sayı çoxdur.

Yada salaq ki, ötən il Azərbaycan da BRİKS-ə daxil olmaq üçün rəsmi müraciət edib. Üzv olmaq istəyən dövlət BRİKS-ə rəhbərlik edən ölkəyə müraciət edir. Müraciət edən ölkə əvvəlcə “üzvlüyə maraqlı” statusunda olur, sonra perspektivli üzv dövləti adını alır. Daha sonra “dövlət olunmuş BRİKS üzv dövlət” statusuna keçir və nəhayət 4-cü mərhələdə BRİKS üzvü olan dövlət olur.

Zamanla aydın olur ki, xüsusilə Rusiya BRİKS-i Qərbə qarşı güc kimi istifadə etmək istəyir, Amerika da bu dövlətləri hədələyir. Bu halda Azərbaycan BRİKS-ə üzvlükdən vaz keçə bilərmə?

“Düşünürəm ki, indi sözügedən bloka ehtiyacımız var. Azərbaycan özünü daha çox Türk Dövlətləri Təşkilatında görür”, - “Yeni Müsavat”-a danışan **siyasi ekspert Züriyyə Qarayeva** belə hesab edir. Onun fikrincə, geosiyasi nizamın yenidən qurulması prosesi gedir və yeni qütblər meydana gəlir, ona görə də BRİKS Azərbaycan üçün hazırda aktualıq kəsb etməyə bilər.

Müsahibimizə görə, adicəkilən bloka qoşulmaq ölkəmizi mövqe tutan tərəf kimi təqdim edir, amma realıqda belə deyil:

Onun fikrincə, son aylar Moskva ilə baş verənlər, regionda geosiyasi dəyişikliklər ölkəmizin BRİKS-də iştirakını hələlik arxa plana keçirir: “Hərçənd üzvlüyün qəbul edilməsi Azərbaycanın anti-ABŞ blokuna qoşulması sayılmayacaq. Bu, iqtisadi cəhətdən əməkdaşlıq platformasıdır. Lakin Trampın son qərarı - yeni rüsum tətbiq olunacağı işi çətinləşdirir. Çünki Azərbaycan ABŞ-la münasibətləri yenidən qurur, Türkiyə isə NATO dövlətidir, onun müttəfiqidir. Belədən isə BRİKS-də iştirak sual altına düşür”.

Professor Elxan Mirzəyev isə Azərbaycanın BRİKS-də iştirakı üçün əshəddü ehtiyac görmür: “Üzv ölkələrə baxın - Rusiya, İran, Hindistan... Bu dövlətlərin Azərbaycana münasibəti göz qabağındadır. Düzdür, Çin kimi nəhəng iqtisadi güc, özü də Azərbaycanla strateji memorandum imzalayan dövlət var. Lakin bizim Pekinlə əlaqələrimiz ikilikdə spesifik xarakter daşıyır, logistika sahəsində birgə mühüm işlər görülür. Ərəb dövlətlərindən isə Misir və BƏƏ var, Azərbaycan hər iki tərəflə normal əməkdaşlıq etməyə çalışır. Biz bütün hallarda Türkiyənin mövqeyini gözləməli olacağıq. İndiki məqamda isə Azərbaycanın bu blokda iştirakı gözlənilmir. Üstəlik, Trampın

malıdır. Bu, strategiyadır və uzunmüddətli planları əhatə edir. Amma bununla belə, Azərbaycanla Rusiya arasındakı soyuqluq öz təsirini göstərməkdədir. Belə vaxtda Moskvanın olduğu platformada iştirak və Trampın təzyiqlərinə tuş gəlmək yersiz olardı. Ona görə də üzvlük məsələsinin hələlik gündəmdən çıxdığını hesab edirik. Hətta bu mövzuya uzun müddət qaydılmaya bilər. Sadəcə, niyyətimiz BRİKS-in nəqliyyat, kommunikasiya və ticarətlə bağlı fəaliyyətlərində aktiv şəkkildə iştirak etmək ola bilər”.

Qeyd edək ki, BRİKS, dünya əhalisinin 40%-ni (3.6 milyard), planetin 40 milyon kv kilometrini, global iqtisadiyyatın isə 30%-ni əhatə etməkdədir. Təşkilata üzv dövlətlər mineral-xammal baxımından olduqca zəngin, güclü emal sənayesi sahələrinə, nisbətən ucuz və ixtisaslı işçi qüvvəsinə və sürətli sosial-iqtisadi inkişaf tempinə malik, emal sənayesi yüksək texnologiyaya əsaslanan məhsullar istehsal edə bilən inkişaf etməkdə olan sənaye ölkələridir. Yeri gəlmişkən, BRİKS-in 3 üzvü Azərbaycanın xarici ticarət dövriyyəsinə ən böyük paya sahib 7 ölkədən (Rusiya 8,9%, Çin 7,3%, Hindistan 3,1%) biridir.

✉ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Rusiya-Azərbaycan gərginliyi ölkə müxalifətinin işinə yarayıb. Məlumatlara görə, müxalifət Rusiya mediasının da diqqətini çəkib, məsələn, Müsavat başqanı İsa Qəmbər Rusiyanın RBK və Ukrayna mediasına geniş açıqlamalar verib. AXCP sədri də diqqətdən kənarda qalmayıb.

“Müxalifət liderlərinin bu cür qəfil maraq obyektinə olmaları isə siyasi təcrübəsi olan hər kəs üçün siyasi alətin vitrinində nümayiş deməkdir. Bu müxalifətlər daxili narazılığı şifətləmək, hakimiyyətə təzyiq yaratmaq, Azərbaycanı “demokratiya dərəsi” keçmək üçün istifadə olunur. Müxalifət isə bunu real siyasi maraq kimi qəbul edir və özlərinin beynəlxalq səviyyədə tanındığını düşünür. Halbuki bu diqqət milli marağın yoxluğu, alət kimi istifadə edilməyən ən real sübutudur”, - deyir Modern.az saytı öz təhlilində yazıb.

Maraqlıdır ki, Rusiyanın bezi politoloqları Bakını “ayılmaq üçün” Azərbaycan müxalifəti ilə əlaqələr quruluşunun vacibliyini vurğulayıblar. Sırr deyil ki, Rusiya Azərbaycana təzyiq etmək üçün müstəqilliyin ilk illərində və sonralar da onlara nisbətən yaxın olan siyasi qüvvələrdən istifadə etməyə cəhdlər edib. 2013-cü il Azərbaycan prezident seçkisi ərəfəsində Rusiyada Ümumrusiya Azərbaycan Təşkilatları İttifaqı, Azərbaycanda isə “Milyarderlər İttifaqı” adlanan təşkilatın Rusiya vətəndaşlığı olan yazıçı Rüstəm İbrahimbəyov Azərbaycan prezidentliyinə namizəd göstərməsini xatırlatmaq kifayətdir. ÜATİ 2012-ci ilin sentyabr ayının 28-də Moskvada təsis edildi. Azərbaycanda keçiriləcək 9 oktyabr seçkisinə 1 il qalmış elan edilən bu təşkilatın Koordinasiya Şurasında hakimiyyət üçün sürpriz isimlər toplandı.

Quruma Azərbaycan baş nazirinin keçmiş birinci müavini Abbas Abbasov, “Azərbaycanın

Ros” prezidenti Söyün Sadıqov, Rusiya Notarial Kontorları Gildiyasının prezidenti Natiq Ağamirov, Asif Məhərrəmov, tanınmış kinorejissor Rüstəm İbrahimbəyov, milyarder iş adamları İsgəndər Xəlilov, Vahid Ələkbərov, Araz Ağalarov və Telman İsmayılov daxil idi. Elə həmin toplantıda Koordinasiya Şurası Abbas Abbasovu yekdilliklə qurumun sədri seçmişdi. Təxmini hesablamalara görə, qurumda təmsil olunanların ümumi 40 milyard dollar varidatı vardı.

Rusiyanın Azərbaycan hakimiyyətinə təzyiq etmək üçün “Milyarderlər İttifaqı”nın ardınca ölkənin əsas müxalifətinin birləşdiyi Milli Şura ideyası ortaya atıldı.

Vaxtilə Azərbaycan müxalifətində təmsil olunan İlham İsmayıl öz müəllif yazısında bu barədə fikirlərini bildirib. Sitat: “Azərbaycanda müxalifət var. Amma hakimiyyətə gəlmək naminə Rusiyaya arxalanan heç bir müxalif qüvvə yoxdur. Ayrı-ayrı “5-ci kolon” kimi tanıdığımız və sovet nostalgiyası ilə yaşayanlar, sinələrinə Georgi lenti taxanlar, şəxsi mənafevləri naminə Rusiyaya simpatiya bəsləyənlər və sair bu tip insanlar ola bilər, amma onlar siyasi qüvvə səviyyəsində deyillər və ola bilməzlər də. Hətta belələri bilir ki, bir addım atsalar, Azərbaycan xalqı onları vətən xaini kimi qəbul edəcək”.

İsmayıl Rusiya xüsusi xidmət orqanlarının bütün sahələrdə casus əldə etmək istiqamətində cəlbəmələrlə məşğul olduğunu xatırladı: “Onların içərisində müxtəlif kateqoriyalı səlahiyyətli şəxslərin, yeni təsir agentləri

Rusiyanın Azərbaycan müxalifətinə işi düşdü - "kasıblar ittifaqı"...

Bəzi rusiyalı siyasi ekspertlər son proseslərdə yenə hakimiyyətin opponentlərindən yararlanmaq istəyir - siyasi təşkilatlardan təkpi

nin olması barədə zaman-zaman məlumatlar yayılıb. Amma hesab edirəm ki, o qəbilədən olanların bəziləri artıq tarixin arxivinə, bəziləri də zibilliyinə atılıb. Onların baş qaldırması mümkün deyil”.

İndi əlbəttə ki, “Milyarderlər İttifaqı” qurulması gözlənilmir, çünki müharibə edən Moskvanın özünün indi pula xüsusi ehtiyacı var. O səbəbdən yeni müxalifət birliyi yaratmaq mümkün olarsa, onu “Kasıblar İttifaqı” adlandırmaq olar. Çünki nə müxalifət həmkidir, nə Rusiya, nə də Qarabağ problemini birdəfəlik həll edən Azərbaycan hakimiyyəti...

Ağ Partiya başqanı Tural Abbaslı “Yeni Müsavat”a bildirib ki, iqtidar və

müxalifət əks qütblərdir. Onun sözlərinə görə, bununla belə, müxalifət dövlətin inkişafı üçün vacibdir: “Bəzən bunu yanlış anlaşırlar. Amma müxalifət həkimin xəstəliyi aşkara çıxarmasına bənzəyir. Ona görə müxalifətin çatışmazlıqları deməsi iqtidar tərəfindən aqressiv qarşılanmamalıdır. O ki qaldı Rusiya ilə əlaqələrə, Azərbaycanın bu hadisələrdə tutduğu mövqe haqlıdır. Rusiyanın son davranışlarına Azərbaycan sərt reaksiya verib və obyektiv addım atıb”.

T.Abbaslı hesab edir ki, bu gün Azərbaycan regionda güclənir və Rusiya Cənubi Qafqazda mövqeyini itirir: “Azərbaycan mü-

xalifəti bu prosesdə iqtidarın mövqeyini bölüşür və xarici qüvvələrin ondan alət kimi istifadə etməsinə icazə verməməlidir. Ancaq bu hadisələr başa çatdıqdan sonra müxalifət analiz edərək boşluqları iqtidara bəyan etməlidir. Yeni miqrant məsələsi, iqtisadiyyatdakı problemlər, işsizlik səbəbindən azərbaycanlıların Rusiyaya axını da vurğulanmalıdır. İndi isə hələlik bu proseslərdə gərginlik qalır və müxalifət hakimiyyətlə eyni mövqedən çıxış etməlidir”.

Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının sədr müavini Samir Əsədli isə bu qənaətdədir ki, xarici təzyiqlər olanda iqtidarla müxalifət

həmrəylik nümayiş etdirməlidir: “Çünki bu, tək-cə iqtidarın məsələsi deyil. Əgər Azərbaycana, Rusiyadakı həmvətənlərimizə təzyiqlər varsa, müxalifət yaxasını kənara çəkə bilməz. Əksinə, elə ən sərt şəkildə müxalifət Rusiyanın cavabını verməlidir. Çünki Rusiya Azərbaycan müxalifəti üçün mayak ola bilməz. Belə kimlərsə Rusiyanın Azərbaycana demokratiya gətirəcəyi haqda bəsit illüziyalara qapılıb, amma kökündən yanlış gözləntidir. Rusiyadan Azərbaycana heç zaman demokratiya gələ bilməz, çünki özündə yoxdur. Ona görə də Kreml zaman-zaman Azərbaycanda mərkəzi siyasi ssenarilər hazırlayanda buna ilk biz etiraz etmişik. O dövrdə də “Milyarderlər İttifaqı” layihəsi məhz Rusiyanın təzyiq planı idi. Yəni Moskva heç vaxt Azərbaycanın yaxşılığını fikirləşməzdi. Odur ki, müxalifət son hadisələrdə gedişatı iqtidara qarşı fürsət kimi dəyərləndirməli deyil”.

S.Əsədli əlavə edib ki, Rusiyadan gələn istənilən siyasi küləyin qarşısında möhkəm dayanmaq lazımdır və müxalifət avantüraya getməməlidir.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Naxçıvana Ali Məclis sədri Bakıdan gətirilə bilər

Vasif Talibovun hələ də boş qalan vəzifəsinə namizəd olmaq üçün 5 il muxtar respublikada yaşamaq tələbi ləğv olundu

Naxçıvan MR Ali Məclisinin sədrliyinə namizədlər üçün tələblər azaldır. Bu, Milli Məclisin iyulun 8-də keçirilən plenar iclasında müzakirəyə çıxarılan “Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasında dəyişikliklərin təsdiq edilməsi haqqında” Konstitusiyaya qanununun layihəsində öz əksini tapıb.

Layihəyə əsasən, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri seçilmək üçün Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisində beş ildən az olmayaraq daimi yaşamaq tələbi aradan qaldırılacaq.

Belə ki, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin ali təhsilli hər bir deputatı Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri seçilə bilər.

Qüvvədə olan Konstitusiyaya əsasən, yaşı 30-dan aşağı olmayan, Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisində beş ildən az olmayaraq daimi yaşayan, başqa dövlətlər qarşısında öhdəliyi olmayan, ali təhsilli, ikili və

təndəşliyi olmayan Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin hər bir deputatı Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri seçilə bilər.

Qanun layihəsi səsverməyə qoyularaq üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

Qeyd edək ki, Vasif Talibovun 2022-ci ildə Naxçıvan Ali Məclisi sədri vəzifəsindən istefa verməsindən sonra quruma sədr seçilməyib. Sonuncu parlament seçkilərindən sonra Ali Məclisin ilk iclasında sədr seçilməsi məsələsi gündəliyə salınıb. Ancaq Ali Məclisin sədri vəzifəsinə təklif olunan namizəd dəstəklənməyib. Ali Məclis sədrinin müavininin seçilməsi isə çətinlik yaratmayıb. Arzu Abdulayev namizədliyi dəstəklənib və səsvermə nəticəsində o, Ali Məclis sədrinin müavini seçilib.

Sədrin səlahiyyətlərini isə birinci müavin seçilmiş Bəxtiyar Məmmədov icra edir. Muxtar respublikanın konstitusiyasında sədrin seçilməsi ilə bağlı son 5 il Naxçıvanda yaşamaq tələbi var ki, Bəxtiyar Məmmədov bu tələbə cavab vermir.

Yada salaq ki, müstəqillik dövründə Ali Məclisə 4 nəfər rəhbərlik edib. Afeyəddin Cəlilov noyabr 1990 - aprel 1991 tarixlərində Naxçıvan MR Ali Məclisinin sədri olub. Heydər Əliyev 3 sentyabr-1991 15 iyun 1993-cü il tarixləri arasında Ali Məclisə sədrlik edib. 1994-cü ilin aprelindən

1995-ci ilin iyulunadək Ali Məclisə Namiq Həsənov rəhbərlik edib. Vasif Talibov 1995-ci ilin dekabrından 2022-ci ilin dekabrınadək Naxçıvan Ali Məclisinin sədri vəzifəsində işləyib.

Qanunvericiliyə görə, muxtar respublikaya Ali Məclisin sədri rəhbərlik etməlidir, lakin səlahiyyətli nümayəndəlik institutunun da təsis edilməsindən sonra ortaya çıxan bir sıra suallar hələ də aktuallığını qoruyur. Yeni indiki Ali Məclis sədrinin müavini nazir təyinatlarını həyata keçirirsə, səlahiyyətli nümayəndə o halda ümumi koordinasiya cavabdehdir.

Qeyd edək ki, V.Talibovun işdən çıxarılmasından sonra Prezident Naxçıvan Ali Məclisi sədrinin bir neçə səlahiyyətini ləğv edib. Naxçıvan Konstitusiyasında ən vacib dəyişiklik Naxçıvan Ali Məclisi sədrinin xüsusi statusu ilə bağlıdır. Dəyişiklik əsasında Ali Məclisin sədrinin “ali vəzifəli şəxs” statusu ləğv edilir.

□ **Elşan MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

Bakıda Azərbaycan və Rusiya fövqəladə hallar nazirləri arasında görüş keçirilib. APA-nın Moskva müxbiri Rusiya FHN-in mətbuat xidmətinə istinadən xəbər verir ki Bakıda səfərdə olan Rusiya fövqəladə hallar naziri Aleksandr Kurenkov Azərbaycanın fövqəladə hallar naziri general-polkovnik Kəmaləddin Heydərovla ikitərəfli görüş keçirib.

Kurenkov İran-İsrail münaqişəsi zamanı Rusiya və tərəflərinin İrandan təxliyə-sini təşkil etdiyinə görə Azərbaycan dövlətinə təşəkkürünü bildirib. Onun sözlərinə görə, birgə iş dinc əhali üçün səmərəli kömək əlinə çevrilib, rusiyalılar öz vətənlərinə qayıda biliblər.

Bundan əlavə, Rusiya və Azərbaycanın xilasetmə qurumlarının rəhbərləri ikitərəfli tərəfdaşlığı nəzərdən keçirərək, Bakının Beynəlxalq Mülki Müdafiə Təşkilatının inkişafına böyük töhfə verdiyini qeyd ediblər. Qeyd olunub ki, təşkilat fövqəladə hallardan zərər çəkmiş ölkələrə humanitar yardım göstərməklə məşğuldur. Bu istiqamətdə həyata keçirilən birgə işlər fövqəladə hallar xidmətləri vasitəsilə beynəlxalq əməkdaşlıqda xilasetmə və qarşılıqlı yardımın nə-cib işinin prioritetliyini sübut edir.

Yada salaq ki, Rusiyanın bəzi Telegram kanalları və ekspertləri yazıblar ki, Moskva-Bakı münasibətlərin-dəki gərginliyin həlli üçün Rusiya nümayəndə heyətinin Azərbaycana səfər etməsi, heyətə fövqəladə hallar naziri

Aleksandr Kurenkovun rəhbərlik etməsi təsadüf deyil. Bildirilib ki, Kurenkov Azərbaycan tərəfinə Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin mesajını çatdırma bilər. O da bildirilib ki, Kurenkovu Azərbaycanla rəsmi, eyni zamanda şəxsi əlaqələr də bağlayır. Rəsmi Bakı iddialarla bağlı şərh vermir.

“İndi belə fikirlər var ki, hər iki tərəfdə saxlanılanların mübadiləsi ilə problem yoluna qoyula bilər. Amma mən belə düşünmürəm və hesab edirəm ki, hər iki tərəfdə saxlanılan şəxslərin dəyişdirilməsi, sadəcə, münasibətlərdə müəyyən istiləşmə üçün humanitar yönlü addım olardı. Amma bu, iki ölkə arasındakı problemləri həll etmir. Humanitar addım münasibətlərin daha da kəskinləşməsinin qarşısını qismən ala bilər. Amma ümumi problemlər qalmaqdadır və bu istiqamətdə ciddi addımlara ehtiyac var”.

Ayna.az-ın suallarını cavablandıran **Natiq Miri** belə deyib. Onun sözlərinə görə, iki ölkə arasında problemlər ciddidir və kökü dərinədir. Bir səfərlə, hansısa mesajlarla bunu həll etmək çətindir: “Səbəkar da təbii ki, Rusiya tə-

Rusiyalı “fövqəlnazir”in Bakı səfəri - şərh verilmir

Kurenkov Azərbaycan dövlətinə təşəkkür etdi

rəfidir. Rusiya hər zaman özünün geosiyasi və geoiktisadi maraqlarını təmin etmək üçün əvvəlcə bir böhran yaradır: istər hərbi, istər siyasi, istərsə də hüquqi yəndə. Bir böhran yaradılır və böhranı aradan qaldırmaq üçün hərə-

kətə keçilir. Bu, Rusiyanın spesifik siyasətidir. Növbəti dəfə biz Moskvanın yaratdığı böhrana şahidlik etdik. Ona görə də, hesab edirəm ki, Rusiyanın istəklərinin humanitar yəndə olduğunu düşünmək sadələşmələrdir. Bilirsiniz

ki, perspektivdə Zəngəzur dəhlizinin açılması məsələsi var. Artıq bu barədə kifayət qədər mesajlar verilib, verilməkdədir. Rusiya isə bu dəhlizin onun nəzarətindən kənarda qalmasında qətiyyətlə maraqlı deyil. Ona görə də

Rusiya əlində olan rıçaqları işə salır və belə addımlarla təzyiqlər edir. Rusiya hesab edir ki, Zəngəzur dəhlizinin onun nəzarətindən kənar fəaliyyəti təhlükəsizliyi üçün təhdiddir. Amma bu, yanlış yanaşmadır. Rusiyanın təhlükəsizliyinə təhdid nə Azərbaycandır, nə də Türkiyədən, yaxud İrandan. O zaman Moskva niyə Azərbaycana mesaj verir, təzyiq edir? Məlumdur ki, Rusiyanın istəkləri daha böyükdür. Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə bağlı Azərbaycan, Türkiyə və Ermənistan rəhbərliyi arasında ehtimal edilən razılaşma Rusiyanı ciddi şəkildə narahat edir. Bu barədə Rusiya mediasına baxmaq lazımdır, orada ciddi antitəbliğata start verilib. Rusiya dəhlizdən kənarda qalmaq istəmir”.

□ **“Yeni Müsavat”**

Türkiyə və İsrail Azərbaycan masasından niyə çəkildilər?

İngilis nəşri yazır ki, hər iki ölkədə qarşı-qarşıya duran dünyagörüşləri kompromis üçün yer buraxmır və silahlı münaqişə hər an başlaya bilər

“İsrail və İran arasında son eskalasiyanın nəticələri yeni böyük qarşıdurmaya səbəb ola bilər. Təl-Əvivin aqressiv ritorikası Türkiyəni narahat edib. İndi iki güc arasında birbaşa toqquşma ehtimalı dəfələrlə artıb”. Bu barədə “Financial Times” yazır.

İsrail və İran arasında 12 günlük müharibə Yaxın Şərqdə güc balansını yenidən cızıb. Lakin ən təhlükəli nəticə İranla daha da gərginləşmə deyil, Türkiyə ilə İsrail arasında dartışmanın daha da şiddətlənməsi ola bilər. Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidan İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının bu yaxınlarda keçirilən sammitində çıxışı zamanı Ankaranın mövqeyini açıqlayıb: “Fələstin problemi yoxdur, Livan problemi yoxdur, Suriya problemi yoxdur, Yəməni problemi yoxdur, İran problemi yoxdur - açıq şəkildə İsrail problemi var”.

“Financial Times” yazır ki, bu sözlər Türkiyənin İsrailin bölgədəki rolu ilə bağlı müttəfiqdən rəqibə, indi isə birbaşa düşməne çevrilməsini əks etdirir. Ankara İsrailin artan iddiasından və regional hegemon olmaq üçün yeni ambisiyalarından narahatdır.

Ərdöğanın HƏMAS-a ictimai dəstəyi Netanyahu hökumətinin kəskin reaksiyasına səbəb olub. Onsuz da qeyri-sabit olan bölgədə, hər ikisi

Birləşmiş Ştatlarla müttəfiq olan ən güclü iki ordu arasında qarşıdurma baş verə bilər. Münaqişə həm ideoloji, həm də geosiyasi xarakter daşıyır. Ərdöğanın islamçı hökuməti türk millətçiliyi bir tərəfdə, İsraildə ifrat sağçı koalisiya bir tərəfdə. Bu qarşı-qarşıya duran dünyagörüşləri kompromis üçün çox az yer buraxır.

Suriya əsas qarşıdurma meydanına çevrilib. Ankara artıq Suriyanın şimalında geniş ərazilərə nəzarət edir və bütün ölkə ərazisində iqtisadi və hərbi təsirini artırmağa çalışır. İsrail də öz növbəsində hava hücumlarını gücləndirib və cihadçı qruplarla əlaqələri səbəbin-

dən Suriyanın yeni hakimiyyət-lərinə şübhə ilə yanaşan kürdlərin və druzların muxtariyyətini dəstəkləyir. Gərginlik aprel ayında İsrailin Türkiyə hərbi bazasının tikintisi üçün nəzərdə tutulan əraziyə zərbə endirməsi ilə pik həddə çatıb.

Bəllidir ki, Bakıda bir neçə raundda Türkiyə-İsrail danışıqları keçirilib. Britaniya nəşri yazır ki, hazırda iki tərəf arasında hərbi qaynar xətt mövcud olsa da, diplomatik əlaqələr dondurulub. Həm Ankaranın, həm Təl-Əvivin Azərbaycan masasından çəkilməsi və yaşanan gərginlik Bakının maraqlarına ziddidir. Çünki Türkiyə Azərbaycanın müttəfiqi və

qardaş ölkədir, İsrail də daima mühüm məsələlərdə ölkəmizə dəstək olub.

Politoloq Qulamhüseyn Əlibəyli “Yeni Müsavat”da İsrailə bağlı çox ciddi, hər kəsin marağına səbəb ola-caq faktlar açıqladı: “İsrail və Türkiyənin Bakı masasından geri çəkilməsinin əsas səbəbi Təl-Əvivin iştahalının artmasıdır. Onun üçün də İsrailin “Böyük İsrail doktrinası”na görə, öz ərazilərini ərəb ölkələrinin hesabına genişləndirməlidir. Bir sözlə, “Böyük Ermənistan”la yanaşı “Böyük İsrail” ideyası da fəaliyyət göstərir. Vaxtaşırı olaraq, İsrail çalışır ki, bu və ya digər formada ərəb ölkə-

ləri ilə müharibə etməklə həmin əraziləri tutsun. Təbii ki, burada ərəb ölkələrinin öz səhvləri də olmamış deyil. İsrail ilhaq edir, sonra məskunlaşdırma siyasəti aparır, yeni özü-nü küləşdirir. Bu da istər-istəməz ətraf ölkələrin narahatlığına səbəb olur. Hakan Fidan təbii ki, çox haqlıdır. Doğrudan da ortada bir İsrail problemi mövcuddur. “Böyük İsrail” yaratmaq cəhdləri var və təbii ki, bu da ətraf qonşular tərəfindən sükutla qarşılanma bilməz. Çünki həmin qonşuların təhlükəsizlik-lərinə təhdidlər yaradır. İsrailin Amerika tərəfindən qeyd-şərtsiz müdafiə olunması İsrail hakimiyyətinin iştahasını daha da artırır. Nəticədə bir qədər də ağzınlaşıb. Biz bunun də-fələrlə şahidi olmuşuq. Xüsusən də son bir ayda biz bunu İranla bağlı hadisələrdə gördük. Təl-Əviv Vaşinqtona arxayın olub, həm İranla hücum etdi, həm də üstəlik, Amerika onu müdafiə edib cənub qonşumuzu silahlı raket hücumları həyata keçirdi. Amma açıq müharibəyə girməkdən qorxdular. Çünki, İsrailə İranın qüvvələri qeyri-bərabərdir. İran nə qədər hərbi cəhətdən zəif görünərsə də, hər halda İsrail qüvvələrinə kifayət qədər cavab vermək imkanlarına malikdir. Problemi yarıdan İsrail hakimiyyətidir. Ortada bir doktrina var və bu Türkiyəni təbii ki, narahat etməlidir”.

Politoloq Züriyə Qarayevanın sözlərinə görə, Türkiyə və İsrailin Azərbaycan masasından çəkilməsi onların ikitərəfli münasibətlərində son dövrlərdə yaşanan ciddi gərginliklə bağlıdır: “İran və İsrail arasında 12 günlük qarşıdurma Yaxın Şərqdə güc balansını dəyişdirərkən, bu vəziyyət eyni zamanda Türki-

yə-İsrail münasibətlərində də dərin uçurum yaradıb. Təl-Əvivin aqressiv ritorikası və bölgədə artan hərbi fəallığı Ankaranı narahat edir. Türkiyə bu gərginliyi yalnız İranla deyil, eyni zamanda bütün regiona təhlükə kimi qiymətləndirir.

Gərginlik aprel ayında İsrailin Türkiyə hərbi bazasının tikilməsi nəzərdə tutulan əraziyə zərbə endirməsi ilə kulminasiya nöqtəsinə çatdı. Bütün bu proseslər fonunda Bakıda keçirilən Türkiyə-İsrail danışıqları təbii olaraq donduruldu. Hər iki tərəf Azərbaycanın vasitəçilik etdiyi formatdan geri çəkildi. Halbuki bu format Bakı üçün regional diplomatiya baxımından strateji əhəmiyyət daşıyırdı. Türkiyə Azərbaycanın qardaş dövləti, İsrail isə uzun illərdir ki, Bakının təhlükəsizlik və müdafiə sektorlarında mühüm tərəfdaşı olub. İndi bu iki aktorun birgə masadan çəkilməsi Azərbaycanın maraqlarına uyğun deyil. Çünki Bakı balanslı xarici siyasət kursu çərçivəsində həm Ankaranı, həm də Təl-Əvivi paralel şəkildə tərəfdaş kimi qorumağa çalışırdı.

Hazırda diplomatik əlaqələr rəsmi səviyyədə tam qopmasa da, prosesin donduğu, əməkdaşlıq kanallarının bağlandığı aydındır. Hərbi “qaynar xətt”in saxlanması isə tərəflərin açıq qarşıdurmadan qaçmaq istədiklərini göstərir. Amma bu, siyasi gərginliyin və ideoloji qarşıdurmanın masaya qayıtmağa imkan verəcəyi anlamına gəlmir. Belə bir vəziyyətdə Azərbaycan üçün əsas çağırış balanslı qorumaq, regionda dərinləşən qarşıdurmada neytrallığını və maraqlarını müdafiə edə bilməkdir”.

□ **Cavanşir ABBASLI, “Yeni Müsavat”**

Xankəndidə keçirilən İÖT sammitində Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevin iştirak etməməsi bu ölkə mediasında və sosial şəbəkələrdə müzakirələrə səbəb olub. “Orda” nəşri yazır ki, çoxları Tokayevin sammitdə iştirakdan imtinasını Moskvaya siqnal kimi qiymətləndirib.

Eyni zamanda bezi ekspertlər xatırladırlar ki, İÖT hökumətlərarası təşkilatdır və baş nazirlərin iştirakı məntiqlidir. Pakistan və Türkmənistan kimi Qazaxıstan da tədbirdə iştirakı hökumət başçısına həvalə edib.

Bezi ekspertlər həm də o rəydedir ki, Tokayevlə İlham Əliyevin münasibətləri çox yaxşıdır və zəfən daimi diplomatik təmasdadırlar.

Bununla belə, Tokayevin getməməklə strateji səhvə yol verdiyi barədə fikirlər də var. Ümumiyyətlə, Qazaxıstandakı müşahidəçilər bu addımı “düşünülmüş diplomatik siqnal” kimi qiymətləndirirlər. Onların fikrincə, Qazaxıstan Asiya təşəbbüslərində iştirakını davam etdirir, çoxvektorlu və balanslaşdırılmış siyasət Astananın xarici siyasət ənənələrinə uyğundur.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri İlyas Hüseynov “Yeni Məşavət”-a bildirdi ki, əslində Tokayevin İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Xankəndidə keçirilən toplantısında iştirakı gözlənilirdi. Lakin Qazaxıstan prezidenti şəxsən iştirak etməsə də, ölkəsi yüksək səviyyədə - baş nazir səviyyəsində təmsil olundu. Bu da yüksək təmsilçilik hesab olunur: “Cənab Tokayevin özünün iştirak etməməsi Rusiya-Azərbaycan gərginliyi fonunda müxtəlif formada təhlil olundu və olunur. Hesab edirəm ki, burada bir neçə səbəb var. Birinci səbəb həqiqətən də söylənilən

kimi, Rusiya faktoru ilə bağlıdır. Ola bilsin ki, həmin zaman Rusiya-Azərbaycan gərginliyindən çəkinərək Qazaxıstan prezidenti Xankəndi zirvəsində iştirak etməməyi özü üçün məqbul sayıb. Bu ehtimal güclüdür. Lakin daha sadə və bəsit cavab da var. Bu cavab da ondan ibarətdir ki, Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin rəhbəri Ersin Tatarın Xankəndidəki toplantıda iştirak etməsinin Tokayevin son qərarına təsir göstərdiyini düşünmək olar. Xatırlayırınsızsa, Vladimir Putinin iştirakı ilə bir neçə il önce Valday beynəlxalq diskussiya klubunun iclasında Tokayev bildirdi ki, kvazi dövlətləri tanımaq və tanımaq istəmirik. Ola bilsin ki, tanınmamış Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin rəhbərinin İÖT toplantısında iştirak etməsi Tokayev üçün çəkindirici amil olub”.

Ekspertin sözlərinə görə, istənilən halda, Qazaxıstan dost və qardaş ölkədir və onun rəhbərinin səfərləri arzuolunandır: “Rusiya-Azərbaycan gərginliyində də sosial şəbəkə segmentində qazaxıstanlı qardaşlarımızın Azərbaycanın mövqeyini müdafiə etdiklərini görürük. Onların ən çox söylədiyi alqış kimi “Qazaxıstan-Azərbaycan qardaşlığı əbədi olsun” şüarlarına tez-tez rast gələ bilərik. Yeni Qazaxıstanda ictimai rəy də Azərbaycanın tərəfindədir. Hesab edirəm ki, meydana gələn söz-söhbətlər də tez bir zamanda aradan götürüləcək”.

Tokayevin Xankəndinə niyə gəlməməsi sualı - iki versiya

Qazaxıstan lideri Moskvadan ehtiyatlanıb, yoxsa Ersin Tatarın iştirakına görə səfərdən vaz keçib?

Politoloq Aqil Məmmədov isə bildirdi ki, Tokayevin Xankəndinə Moskva faktoruna görə gəlmədiyi barədə iddialar əsassızdır: “Rusiya hava məkanında vurulan AZAL təyyarəsinin Aktau yaxınlığında qəzaya düşməsindən sonra rəsmi Astana kifayət qədər açıq mövqə sərgiləmişdi. Qəzanın ilk dəqiqələrinə etibarən rəsmi Astana Bakı ilə birbaşa kommunikasiya kanalı quraraq, hadisə ilə

bağlı həqiqətlərin üzə çıxmasına maksimum dərəcədə töhfə verdi. Bu, Kasım-Jomart Tokayevin birbaşa tapşırığı olmadan mümkün olmazdı. Ümumiyyətlə, 2024-cü ildə iki ölkə prezidentləri arasında birbaşa kontaktlar münasibətlərdə yeni səhifə açdı və əlaqələr inkişaf etməkdədir. Elə həmin il Qazaxıstan prezidenti Şuşaya səfər edən ölkə başçılarının biri oldu ki, bu faktın özü Azərbaycanın suverenlik mö-

hürü altına Qazax liderinin şəhidlik imzası atması deməkdir. Odur ki, Kasım-Jomart Tokayevin İÖT sammitinə şəxsən gəlməməsi, mənəcə, sırf texniki məsələdir və bunda siyasi çalar axtarmaq düzgün deyil. Əksinə, Qazaxıstan son dövrlərdə “Kəmərlər və Yol” təşəbbüsünün reallaşmasında aktivliyini artırmaqdadır. Qazaxıstan Mərkəzi Asiya-Çin, İtaliya və Avropa İttifaqı sammitlərinə həm ev sahibliyi edir,

həm də aktiv iştirak edir. Aydın məsələdir ki, Mərkəzi Asiyada Əl-nin və Çinin artan fəallığı bezi dairələr tərəfindən xoş qarşılanmır. Lakin buna baxmayaraq, rəsmi Astana milli maraqları çərçivəsində tərəfdaşları ilə əlaqələri dərinləşdirməkdə maraqlı görünür. Bu da o deməkdir ki, Qazaxıstan üçün Azərbaycan və Türkiyə ilə strateji əlaqələrin dərinləşməsi dününkindən daha çox vacibdir”.

Politoloq vurğuladı ki, Qazaxıstan prezidenti fiziki olaraq Xankəndi sammitində iştirak etməsə də, ölkə hökuməti başçısı səviyyəsində təmsil olunub, müzakirələrdə aktiv iştirak edib və qəbul edilən bütün qərarlara qoşulub: “Ona görə də hesab edirəm ki, bu məsələnin Qazaxıstanda hansısa daha çox rusiyameylli media subyektlərində süni şəkildə müzakirəyə çıxarılması Azərbaycan-Qazaxıstan münasibətlərinə xələf gətirmək cəhdidir”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Məşavət”

Azərbaycan Özbəkistanı Xəzərə çıxarır

Qardaş ölkə burada öz bərələrini işə salmağı planlaşdırır

Azərbaycan Özbəkistandan konteyner dəniz yolu ilə daşımada 70%-ə qədər güzəştli tarifi 2026-cı ilə qədər uzadıb. Həmçinin Özbəkistan Xəzər dənizində öz bərələrini işə salmağı planlaşdırır. Bakı-xəber.com-yazır ki, bunu özbək mediasına açıqlamasında Özbəkistanın nəqliyyat naziri İlham Mahkamov deyib.

Nəqliyyat Nazirliyinin rəhbəri bildirib ki, Azərbaycanın xarici ticarət daşıma-larında Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu mühüm marşrutdur. Şavkat Mirziyoyevin dövlət səfəri zamanı Azərbaycan Özbəkistan üçün konteyner dəniz yolu ilə daşımalarda 70%-ə qədər güzəştləri 2026-cı ilə qədər uzadıb: “Biz həmçinin Özbəkistan şirkətlərinin Xəzər dənizində bərələrlə işləməsi üzərində işləyirik. Xəzər dənizi ilə yükdaşımaların həcmnin artdığını nəzərə alsaq, bərə-

lərlə daşımalar 30-40 gün davam edir. Özbəkistan sahibkarları türk şirkətləri ilə birlikdə Xəzər dənizində bərələrin istismarına qərar veriblər”.

Onun sözlərinə görə, Çin-Qırğızıstan-Özbəkistan dəniz yolu tikintisi layihəsinin həyata keçirilməsi Özbəkistan və Azərbaycan

arasında əlavə tranzit həcmi təmin edəcək. Tərəflər həmçinin artan yükdaşıma həcmələrini idarə etmək üçün infrastrukturun genişləndirilməsi və modernləşdirilməsi barədə razılığa gəliblər.

İqtisad üzrə fəlsəfə doktoru Firdovsi Şahbazovun fikrincə, bütün bun-

lar Azərbaycanla Özbəkistan arasında olan böyük iqtisadi əlaqələrin perspektivindən xəbər verir: “Əvvəla, son illər Azərbaycanla Özbəkistan arasında iqtisadi əlaqələr sürətlə inkişaf edir. Bunu statistik rəqəmlər də sübut edir. Son beş ildə Özbəkistanın Azərbaycana ixracı əhəmiyyətli də-

rəcədə artaraq 2018-ci ildəki 32 milyon dollardan 2023-cü ildə 147 milyon dollara çatıb ki, bu da illik orta hesabla 35,6 faiz artım deməkdir. Eyni dövrdə Azərbaycanın Özbəkistana ixracı 9,7 milyon dollardan 100 milyon dollara yüksələrək illik orta hesabla 59,5 faiz artım nümayiş etdirib. 2024-cü ildə Azərbaycanla Özbəkistan arasında ticarət dövriyyəsi 252 milyon dolları ötərək əvvəlki ilə müqayisədə 41 faiz artıb. Azərbaycan Özbəkistana 211,7 milyon dollar dəyərinə məhsul ixrac edib (60,8 faiz artım), Özbəkistandan isə 40,3 milyon dollar dəyərinə idxal həyata keçirib (16,8 faiz azalma). İqtisadi əməkdaşlığın dərinləşməsi təkəcə ticarət artımı ilə məhdudlaşmır. Sözügedən prosesə Azərbaycan-Özbəkistan İnvestisiya Fondu kimi birgə investisiya mexanizmləri, avtomobil

istehsalı, enerji və aqrosənaye klasterləri üzrə birgə layihələr də əlavə olunur. Bu istiqamətlər üzrə inkişaf iki ölkə arasında çoxşaxəli iqtisadi inteqrasiyanın möhkəmləndiyini göstərir. Ticarət dövriyyəsi ilə bağlı qarşıya qoyulan 1 milyard dollarlıq hədəf əlaqələrin davamlı inkişaf etdiyini göstərir. Bu məqsədlə imzalanmış 2024-2025-ci illəri əhatə edən Praktiki Fəaliyyət Planı qarşılıqlı iqtisadi fəaliyyətin konkret sahələr üzrə genişləndirilməsinə yönəlib. Bəli, Azərbaycan Özbəkistanla əlaqələrə xüsusi önəm verərək konteyner dəniz yolu ilə daşımalarda 70 faizə qədər güzəşt tətbiq edir. Bunun sayəsində Azərbaycan üzərindən tranzit daşımalar daha da artır. Üstəlik, Özbəkistan Azərbaycanın qeyri-neft sektoruna sərmayə qoyur. Çin-Qırğızıstan-Özbəkistan dəniz yolu hazır olan- rindən tranzit daşımalar daha da artacaq”.

□ **“Yeni Məşavət”**

Kommunal əlilin arzuları

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

Kommunal ödənişlərdə sabit tarif tətbiqi, deyəsən, ciddiləşmək üzrədir. Dünən bu istiqamətdə rəsmi rəqəm də açıqlandı. Deyir, ayda 1 manatdan çox olmayacaq. Işıq, qaz pulu ödəyəndə hər ay əlavə 1 manat verməli olacağıq. Hətta evdə yaşamasaq belə. Bir növ, evdəki xəyalət və cinlərin, damdabaca və poltergeystlərin əvəzinə ödəyəcəyik.

İlk baxışdan çox görünür. Ancaq hökumət üçün bəzi məbləğ alınır. Məsələn, qaz abunəçilərinin sayı 2 milyon 500 minə yaxındır. Deməli, ayda 2 milyon 500 mini qatlayıb qoyursan cibəşdana. İlin on iki ayına vursaq, ildə 30 milyon manat. Min bərkət. Qaz idarəsinin hər il dövlətə borclu qaldığı 100 milyon manatdan çox vəsaitin bir hissəsini xalqın hesabına "bağlamaqdan" gözəl nə ola bilər?

Qazdan bir qədər çox da elektrik abunəçilərinin sayıdır. 30-40 milyon da buradan yığsan, vəziyyət o qədər sevindirici olar ki, lap şadlıq sarayı açmaq olar.

Bu idarələrə bizim canımız qurban. Sabitliyin sabit tarifi çoxdan olmalı idi. Mənim yadımdadır, biz uşaq olanda Vyetnama yardım edirdik. Məktəbdə marka satırdılar, 15-20 qəpik verirdik. Düzdür, həmin gün "məməli kökə" almaq perspektivi təbii şəkildə yox olurdu, ancaq qəlbi-miz sakitləşirdi, bildirdik ki, bizim verdiyimiz qəpiklərlə Xo Şi Min müəllim amerikan imperialistlərinin burnunu ovur. İndinin özündə Vyetnam mazi görəndə nostaljidən ağlayıram. Hərçənd dünən məlumat verildi ki, hökumət tapşırıb, daha ağlamaq yasaqdır. Olduqca əla qərardır. İran ağlayanda başa düşmək olar, biz niyə, hansı günümüzə ağlamalıyıq? Şad günümüzdür. Şair demişkən, bəzənib başdan-başa, şəhərləri, kəndləri, cənnət görmək istəyən Azərbaycana gəlir.

Yaxşı olar indiki məktəblər və məktəblilər də sabit tarif sistemində cəlb edilsin. Hökumət o boyda məktəblər tikir. Lakin bəzi uşaqlar dərstdən qaçır. Əgər hər valideyn ayda 1 manat məktəbə versə, məsuliyyət və təhsilə sabit maraq artacaqdır. Dərsə gəlmirsən, cəhənnəmə gəl. Manatı ver, rədd ol.

Yaxud bəzi şairlər var, AYB-nin üzvüdür, təqaüd alır, maşın, ev alır, ancaq hökuməti tərənnüm edən poemalar yazmır. Təklif edirəm hər bir şairdən şeir yazdı-yazmadı, dəxli yoxdur, ayda 1 manat məcburi tutulsun. AYB-ni saxlamaq müftə deyil ki. Təkcə Anar müəllimin qəlyanını doldurmağa ildə neçə ton tütün israf edilir.

O cümlədən həkimlər, polislər, prokurorlar, jurnalistlər üçün aylıq 1 manat sabit tarifi qoyulsun. Yoxsa qəzet var, jurnalist isə heç nə yazmır, hökumət xərcə düşür. Hamımızdan 1 manat yığmaqla mətbuat sahəsində böyük dönüş yaranar. Zarafat deyil, 525 dənə qəzet çıxır.

Ancaq etiraf edim, mən kommunalın sabit tarifini bəlkə də ödəməyəcəyəm. Çünki sabitqədəm insan deyiləm, nə gizlədim, hərdəmxəyalam. Hətta bir az da anarxizmə meyilliyəm, dövlətin həyatımızda rolunun mümkün qədər azalmasını arzulayanlardanam. Yaxşı olar mənim kimiləri kommunal əlil sayılsın, güzəştli kateqoriyaya salınsın və sabit tarifi ödəməkdən azad olunaq. Ümidvaram Milli Məclis bunu nəzərə alacaqdır.

Bayaq bəzəkli şəhərlərimiz haqda şeirdən sitat verdim, sonda Şəki şəhərini 2713 illiyi münasibətilə təbrik edirəm. Bu münasibətlə Şəkiddə bayram tədbirləri keçirilmişdir. Gəncənin 2300, Salyanın 2800, Kürdəmirin 7000 illiyi kimi yuvarlaq ad günlərinin yanında şəkiliyə qabağa getdiyini, şəhəri tikdikləri vaxtı lap dəqiq xatırlamaqlarını alqışlayıram. Hətta gününə qədər bilirlər, iyunun 7-si imiş.

Bax, bu, əsl sabit yaddaşdır. Hər şəkildən 1 manat yığmalıyıq.

İsveçrə parlamentariləri Erix Fontobelle və Lukas Reimann ABŞ Konqresinin üzvlərinə və əməkdaşlarına "Dağlıq Qarabağdan məcburi köçkün düşmüş ermənilərin öz vətənlərinə ləyaqətlə və təhlükəsiz şəkildə qayıtmasını təmin etmək" üçün davam edən səylər barədə məlumat verəcək.

Bu barədə Amerika Erməni Milli Konqresi (ANCA) məlumat yayıb. ABŞ Konqresində isveçrəli deputatların brifinqi nəzərdə tutulub.

Brifinqdə Ermənistanın keçmiş xarici işlər naziri və üzdənişçi "Dağlıq Qarabağ xalqının əsas hüquqlarının müdafiəsi komitəsinin sədri" Vardan Oskanyan və Beynəlxalq Xristian Həmrəyliyi Təşkilatının prezidenti Con Eybner də iştirak edəcək. Oskanyan yerli mediaya müsahibəsində yenə də öz arzusunun realıq kimi qələmə verməyə çalışaraq iddia edib ki, guya "artsax" mövzusu beynəlxalq birlik üçün qapanmayıb.

Belə görünür ki, erməni lobbisi bütün vasitələrlə sözügedən məsələni ABŞ Konqresinin gündəliyinə çıxarmaq istəyir. "Kapitoliya təpəsində keçirilən bu forum ermənilərin "artsax"a qayıtması hüququ ilə bağlı beynəlxalq əməkdaşlığı yeni səviyyəyə qaldırır. Biz İsveçrənin prinsiplər rəhbərliyini yüksək qiymətləndiririk və bu təşəbbüsü dəstəklədiyi üçün səmimi minnətdarıq", - ANCA-nın icraçı direktoru Aram Hamparian bildirib.

Deputat Azər Badamov "Yeni Müsavat"da məsələyə geniş şərh verdi: "Geosiyasi və beynəlxalq düzənin kövrək, bir o qədər də yeni dəyişikliklərə hazırlanan dönməndə hər bir tərəf proseslərdən maksimum dividend əldə etməyə çalışır. Bu, xüsusilə özünü istər Rusiyanın Cənubi Qafqaz siyasətində, istərsə də Ermənistanı keçirilməsi gözlənilən seçkilər ərfəsində daha qabarıq formada büruzə verir. Digər yandan, Qərbi, orada kök salan erməni diasporunu da unutmamalı deyilik. Məlum məsələdir ki, diasporanın baş nazir Nikol Paşinyanla neinki ciddi problemləri, fundamental yanaşma fərqləri də mövcuddur. Ermənistan-İsveç münasibətlərinə gəldikdə isə bu, öz xarakteristikasına görə nə qədər fərqlənirsə, son baş verən proseslər zəncirvari şəkildə bir-birinə bağlıdır".

Deputat onu da qeyd etdi ki, Azərbaycan və onun kimi beynəlxalq hüquqa hörmətli yanaşan progressiv heç bir ölkənin siyasi leksikonunda "Dağlıq Qarabağ" məfhumu mövcud deyil: "Baş verən proseslərdən yararlanmağa çalışan, xüsusilə seçkiqabağı yenidən aktivlik göstərən erməni lobbisi hər vaxt bu cür məsələləri ABŞ Konqresinin gündəliyinə gətirməyə çalışır. Guya "artsax" mövzusunun beynəlxalq birlik üçün bağlanmadığını iddia edən qüvvələr ilk olaraq onu dərk etməlidirlər ki, indiyə qədər heç bir beynəlxalq sənəddə bu ifadə mövcud deyil. Heç Dağlıq Qarabağ ifadəsinin özü belə yoxdur daha. Azərbaycan öz daxili məsələsi kimi Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarını yaratdı. Ermənistan da, diaspora da, Qərb havadarları da gözəl anlayırdılar ki, ikinci məfhum Qərbi Azərbaycan ləğvünün açılan yolu idi.

ABŞ Konqresində yenə "erməni dosyesi"

"Qarabağ ermənilərinin geridönüşü" məsələsinin müzakirəyə çıxarılması təxribat xarakteri daşıyır

xalq birlik üçün bağlanmadığını iddia edən qüvvələr ilk olaraq onu dərk etməlidirlər ki, indiyə qədər heç bir beynəlxalq sənəddə bu ifadə mövcud deyil. Heç Dağlıq Qarabağ ifadəsinin özü belə yoxdur daha. Azərbaycan öz daxili məsələsi kimi Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarını yaratdı. Ermənistan da, diaspora da, Qərb havadarları da gözəl anlayırdılar ki, ikinci məfhum Qərbi Azərbaycan ləğvünün açılan yolu idi.

Hər nə qədər ANCA-nın icraçı direktoru Aram Hamparian bildirirsə də ki, Kapitoliya təpəsində keçirilən bu forum ermənilərin "artsax"a qayıtması hüququ ilə bağlı beynəlxalq əməkdaşlığı yeni səviyyəyə qaldırır, bundan əvvəl məhz həmin şəxs ermənilərin bəh-bəhlə təqdim etdikləri Bayden administrasiyası ilə Ermənistan arasında imzalanan "strateji saziş"i boş və mənasız bir kağız parçası adlandırmışdı. Aram Hamparian Bayden administrasiyasının sözügedən sənəddə atdığı addıma "vida hədiyyəsi" adı vermişdi. Düşünürəm ki, bu addımlar da fəaliyyəti başa çatdıran İsveç səfirinin və onunla eyni cınaqda təmsil olunan ətəfinin uzun zamandan bəri hazırlanan, məhz Xankəndidə səsi kəsilən Ermənistan qutusu boş hədiyyəsidir.

ABŞ-in yeni administrasiyası ilə Azərbaycan faydalı əməkdaşlıq addımları atır. Buna zərbə vurmaq istiqamətində hərtərəfli cəhdlərini şahidiyik. Bir ara ABŞ Azərbaycan aviasirkətlərinə maliyyə ayrılmasını da lobbini "silah daşımaq" adı altında təqdim edərək təşvişə qapılmışdı. Azərbaycanla real addımlar atılır, qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıqlar icra edilir. Buna görə də lobbini belə kağız parçalarını gözə üfürür. Ciddi korrekte

edək ki, ermənilərin öz vətənlərinə deyil, Azərbaycanın daxilində yaşayan çoxsaylı xalqlar kimi Azərbaycana qayıtması, yaşaması məsələsi yalnız Qərbi Azərbaycan icmasının öz dədə-baba yurdlarına qayıtması ilə paralellik təşkil edə bilər. Bu istiqamətdə lobbini isterikasının heç bir nəticəsi olmayacaq. Ermənilərin boş xəyalları realıq deyil və beynəlxalq gündəlikdə də realıq kimi qəbul olunmur".

Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadə bu addımın sadəcə mümkün sülhə əngəl yaratdığını qeyd etdi: "Xüsusilə sülh danışıqlarının aktivləşdiyi dövrdə revanşist qüvvələrin də aktivləşməsi heç təsadüfi deyil. Məhz sülh müqaviləsi bəndlərinin tam razılaşdırıldığı günlərdə yaşanan sərhəd təxribatlarını xatırlaya bilərik.

Ermənistan parlamenti-nin bir sıra nümayəndələri, komitə, keçmiş separatçı rejimin qalıntıları və revanşist ermənilərin ideyalarının təməli daşıyıcısı olan Daşnaksütyun partiyasının dünyaya yayılan mərkəzi ofisləri (Hay Dat) arasında koordinasiya fəaliyyəti mövcuddur. Sülh müqaviləsində razılaşdırılan "məhkəmə iddialarından qarşılıqlı şəkildə imtina edilməsi" bəndi üzrə Qarabağ erməniləri və revanşist dairələrdə narazılıqlar hökm sürür. Onlar bu istiqamətdə xeyli zəhmət çəkərək, hətta ABŞ Konqresinə 5 sentyabr 2024-cü il tarixində "Artsaxın gəlirlərinin bərpası Aktı"nı təqdim etmişdilər. Bu akt Qarabağ ermənilərinin kompensasiya hüququnu nəzərdə tutur. Təbii olaraq, Ermənistan deportasiya məruz qoyduğu azərbaycanlılara vaxtilə kompensasiya ödəmədiyi kimi, Azərbaycan da Qarabağ ermənilərinin itirilmiş mülklərinə görə kompensasiya ödəməyəcək. Çünki vaxtilə onlara "Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul edin və burada qalın!" çağırışı edilib, lakin onlar öz istəkləri ilə Qarabağı tərk etdilər. Bunun fonunda global erməni şəbəkəsi Qarabağın keçmiş erməni sakinlərinin geri dönüşünü təmin etmək üçün global kampaniya başladıb.

Keçmiş qondarma rejimin "parlamenti" (yəni Ermənistanı nümayəndələr) adından neytral ölkə olan İsveçrə hökumətinə müraciət olunaraq Qarabağ ermənilərinin geri qayıtması məsələsinin beynəlxalq müzakirəsinin təşkil edilməsi barədə qətnəmə qəbul edilməsi xahiş olunub. Bu məqsədlə 13 mart 2025-ci il tarixində İsveçrənin Ermənistanı səfirliyi önündə aksiyaya keçirilib. İsveçrə parlamentində bu barədə müzakirə 18 martda keçirilib və görünür ki, müsbət nəticə əldə edilib. Çünki İsveçrə Benilüks formatı ilə əməkdaşlıq edən ölkə kimi Fransanın təsiri altındadır və erməni məsələsində Fransanın tələblərinin burada keçərliliyi ehtimal edilə bilər. Aydın olduğu kimi, Azərbaycan və Ermənistan arasında nə zaman sülh gündəmi inkişaf etsə, dərhal global erməni şəbəkəsi, revanşist qüvvələr və onların hamıları, o cümlədən Fransa və onun birbaşa təsiri altında olan ölkələrin əli ilə, siyasi gündəm dəyişdirilməyə çalışılıb. Ona görə isveçrəli deputatların əli ilə ABŞ Konqresində "Qarabağ ermənilərinin geridönüşü" məsələsinin müzakirəyə çıxarılması, sadəcə olaraq, mümkün sülhə zərər vurma və təxribat xarakteri daşıyır".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

"Erməni lobbisi və onun təsiri altında olan bəzi beynəlxalq QHT-lər BMT İnsan Hüquqları Şurasının "Dağlıq Qarabağ üzrə xüsusi məruzəçi" mandatının təsis olunması üçün növbəti kampaniyaya başlayıb".

"Yeni Müsavat"ın xəbərinə görə, bunu "Vətəndaşların Əmək Hüquqlarının Müdafiəsi Liqası"nın İcraiyyə Komitəsinin sədri Sahib Məmmədov yazıb. S.Məmmədov əlavə edib ki, anti-Azərbaycan mövqeyi ilə seçilən və BMT-nin İqtisadi və Sosial Şurasında (ECOSOC) assosiativ üzv olan "Christian Solidarity International" təşkilatı xüsusi canfəşanlıq göstərir.

"hüquqları" adı altında bir kampaniya başlasınlar. Yeni məruzəçi çağırışlar etsin, "dinc erməni əhalisinin pozulan hüquqları" kimi cəfəng ittihamlarla Azərbaycan ittiham olunsun. Bu da gözələnən idi. Antiterror əməliyyatından sonra mülki ermənilərin bölgəni tərk etməsi ilə erməni-pərəst qüvvələrin üzərimizə gələcəyini təxmin etmək olardı. Sadəcə, bu çağırışlar və ittihamlar əsassızdır.

BMT-də "Qarabağ üzrə xüsusi məruzəçi" oyunu

Erməni lobbisi və bəzi QHT-lər yeni hiyləyə əl atıblar; təşkilat belə bir mürtəcə addıma gedərmi - Bakıdan sərt reaksiyalar

Məlumat üçün bildirək ki, hazırda BMT İnsan Hüquqları Şurasının 14 ölkə üzrə belə mandatı fəaliyyətdədir. Lakin Qarabağla bağlı məruzəçi təsisatına ehtiyac yoxdur. Bu, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə birbaşa şübhə yaratmaq deməkdir. Çünki Ermənistanın baş naziri Qarabağın Azərbaycana aid olduğunu təsdiqləyib və iki ölkə sülh sənədinin mətnini də razılaşdırıb, hazırda tərəflər arasında keçmiş münaqişəyə dair həll edilməyən yalnız İrəvanın öz konstitusiyasında ərazi iddiaları ilə bağlı dəyişiklik etməməsidir. O səbəbdən də Qarabağ bir mövzu olaraq qapanıb və BMT-də bunun üçün məruzəçiyə gerek yoxdur.

Görünür ki, ermənipərəst dairələr, ən əsası lobbisi və diaspor, bir sıra Qərb təsisatları dinc oturmurlar, keçmiş münaqişə üzərindən nələrsə qurdalamağa çalışırlar. Məsələn, bugünlərdə iki isveçrəli deputatın yadına düşüb ki, ABŞ Konqresində Qarabağdan gedən ermənilərin qayıdış məsələsini qaldırırsınlar. İndi də məruzəçi təsisatı ilə ibarətdir ki, Qarabağdan öz xoşu ilə köçən ermənilərin

Hər bir halda indi bizi maraqlandıran məsələ budur ki, BMT-də belə bir təsis mümkün ola bilərmi? Təşkilat anti-Azərbaycan addımına gedərmi? Axı bu qurumla normal əlaqələr var...

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənizadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycan BMT-nin COP29 konfransına ev sahibliyi edib və hətta buna görə ölkəmiz absurd ittihamlarla üzləşib, lakin heç bir halda öz mövqeyindən geri çəkilməyib: "BMT-nin baş katibi Antonio Guterreş də ölkəmizə gəlmişdi. Bunu ona görə deyirəm ki, təşkilat belə bir mürtəcə addıma rəvac verməməlidir. Azərbaycan ərazi bütövlüyünü təmin edib və Qarabağda separatizmin axırına çıxıb, ondan sonra ermənilərə qalmaq, vətəndaşlığı qəbul etmək təklif olunub. Onların öz qərarıdır ki, evlərini qoyub gediblər. Azərbaycan heç kəsi qovmayıb, təzyiq göstərməyib. Əksinə, bəzi sosial paketlər, güzəştlər açıqnamışdı. İndi isə bədnam dairələr məruzəçi təklifi ilə çıxış etməklə beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətini qazanmaq istəyirlər. Bununla Qarabağ məsələsini gündəmdə saxlamağa can atırlar. Azərbaycan etiraz etməli, imkan verməməlidir ki, BMT-də məruzəçi yaradılsın".

Hüquq müdafiəçisi BMT-nin icra edilməyən 4 qətnaməsini yada salaraq bu təşkilatın nüfuzdan düşdüyünü vurğuladı: "İndi hansı üzlə məruzəçi mandatı təsis edirlər? Bu məruzəçinin missiyası nədən ibarət olacaq və Qarabağla bağlı hansı məsələni həll etmək niyyətindədir? Tamamilə absurd, bəd-xahların məkrli niyyəti olan təşəbbüsdür. Qarabağda elə bir məsələ yoxdur ki, məruzəçi onunla məşğul olsun. Əgər azad olunan ərazilərlə bağlı hansısa iş görmək istəyirlərsə, gəlsinlər, göstərək. Birincisi, minaların təmizlənməsi üçün maddi-texniki dəstək versinlər. İkincisi, bölgənin abadlaşmasında müsbət rol oynasınlar. Bundan başqa, Qarabağda həllini gözləyən məsələ yoxdur. Qondarma məruzəçi mandatı yalnız regional köçən ermənilərlə bağlı bəyanatlar səsləndirməyə hesablanmış hiylədir. Bunun üçün heç bir beynəlxalq hüquq sөykənən əsas yoxdur".

Ç.Qənizadə xatırladı ki, ümumiyyətlə, BMT-nin dörd qətnaməsi Ermənistan qoşunlarının ərazimizdən tam, dərhal və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edirdi: "Lakin bu qətnamələr 27 il kağız üzərində qaldı. Biz şəhidlər verərək bu qətnamələrin icrasını təmin etdik. İndi onların danışmağa dili olmamalıdır. Bu qurum kifayət qədər nüfuzdan düşüb və islahatlara hamildir. Türkiyə Prezidenti də bildirmişdi ki, dünya beşdən böyükdür. Ona görə də BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvlərinin sayı artırılmalıdır. Fikrimcə, erməni lobbisinin qaldırdığı məruzəçi mandatı təşəbbüsü havada qalacaq və Azərbaycan da buna əngəl olmalıdır".

Deputat Elşad Musayevin sözlərinə görə, BMT-də belə bir mandatın təsis olunması mümkün deyil: "Amma lap təsis olunsaydı, heç bir effekt verməyəcək. Ermənilər Qarabağ məsələsinin artıq bitdiyini başa düşməlidirlər. Erməni lobbisi və onların arxasında dayananlar artıq əvvəlki dövrün olmadığını bilməlidirlər. İndiki dövrdə hay-küylə, ağlaşma ritualları ilə dünyanı yalançı "soyqırımı" mifi ətrafında Türk dünyasına qarşı qaldırmaq mərhələsi arxada qalıb".

Diplomatlar bu gün Xankəndidə toplaşacaq

9 iyul - Azərbaycan Respublikası diplomatik xidmət orqanları əməkdaşlarının peşə bayramı günündə Xankəndi şəhərində xüsusi sessiya keçiriləcək.

Bu barədə diplomatik xidmət orqanlarının rəhbərlərinin dünən Bakıda keçirilən IX müşavirəsində qeyd olunub.

Bildirilir ki, 9 iyuladək davam edəcək müşavirə çərçivəsində ikitərəfli və çoxtərəfli diplomatiya, iqtisadi, iqlim, enerji diplomatiyası, bağlantılar, məhkəmə prosesləri, humanitar və mədəniyyət diplomatiyası, beynəlxalq inkişafa yardım, xarici siyasətin kommunikasiyası, parlament diplomatiyası, beynəlxalq müqavilələr, diaspor fəaliyyəti, habelə diplomatik xidmət orqanlarının fəaliyyətinin səmərəliliyinin artırılmasına həsr olunan panel sessiyaları təşkil olunacaq.

"9 iyul - Azərbaycan Respublikası diplomatik xidmət orqanları əməkdaşlarının peşə bayramı günündə müşavirə öz işini Xankəndi şəhərində keçiriləcək xüsusi sessiya ilə davam etdirəcək", - deyə məlumatda bildirilir.

Sülh danışıqları hansı formatda aparılır?

"Azərbaycanla Ermənistan arasında sərhədin 12 km-lik hissəsi tam delimitasiya və demarkasiya olundu. İndi də bu proses nisbətən asta da olsa, davam edir. Bununla bağlı mexanizmlər var. Buna dair alətlər və prezident də mövcuddur. Sülh sazişinin mətni isə razılaşdırılıb. Eyni zamanda neqliyyat-kommunikasiya və itkin düşmüş şəxslərin axtarışına dair birgə fəaliyyət təmin edilib. Hər iki tərəfdən komissiya rəhbərlərinin görüşləri keçirilir". Politoloq Fərhad Məmmədov "Teleqraf" a müsahibəsində belə deyib.

"Yekun razılaşmaların əldə edilməsi üçün hazırkı şərait nə dərəcədə əlverişlidir" sualına politoloq belə cavab verib: "Hazırda Azərbaycanla Ermənistan arasında danışıqların bir neçə istiqaməti var. Regional formatda da ilk iclas baş tutub. Gürcüstanda belə bir görüş keçirildi. Bu məsələdə potensial var. Münasibətlərin ən azı sistemli şəkildə inkişafı gözlənilir. Sülh sazişinin imzalanması, neqliyyat-kommunikasiya xətlərinin açılması ilə bağlı qərarlar ciddi müzakirələr tələb edir. Burada məsələləri ətraflı müzakirə etmək lazımdır. El məsələndə deyildiyi kimi, yeddi dəfə ölçüb, bir dəfə biçmək lazımdır. Buna görə də tərəflərin ən azından yeddi dəfə görüşməsi tələb olunur".

rımı" mifi ətrafında Türk dünyasına qarşı qaldırmaq mərhələsi arxada qalıb".

E.Musayevin fikrincə, Ermənistan dövlətini yaradanlar belə ermənilərin gözyaşına inanmırlar: "Onlar bu bölgədə rahat yaşamaq istəyirlərsə, real vəziyyəti düzgün qiymətləndirməlidirlər, Azərbaycan və Türkiyə ilə dinc əlaqə yaratmaq məcburiyyətindədirlər. Bunu nisbətən anlayaraq baş nazir Nikol Paşinyandır. Qalanları Ermənistan dövlətini uçuruma aparırlar".

Deputat hesab edir ki, artıq yeni dünya nizamı qurulur: "BMT-nin özü də artıq

müasir tələblərə cavab vermir. Hətta 30 il ərzində BMT-nin 4 qətnaməsini Ermənistan kimi cırdan dövlət icra etmədi. Ona görə də ermənilərin belə iyrənc əməlləri nəticə verməyəcək. Artıq dünyada beynəlxalq hüquq deyil, beynəlxalq güc işləyir. Onların ən yaxşı yolu Azərbaycan və Türkiyə ilə əməkdaşlıq etməkdir. Ermənistan əvvəlki məkrli və hiyləgər siyasətindən əl çəkməlidir. Əks təqdirdə, yaranacaq hansısa gərginlik Ermənistanın dövlətçiliyini itirməsinə səbəb ola bilər".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Son illərdə bütün rayonlarda mərkəzi xəstəxanaların əsaslı təmiri, avadanlıqlar, kadrlarla təchiz edilməsi, bölgələrdə böyük diaqnostika mərkəzlərinin açılması, kompüter tomoqrafiya, MRT müayinələrin aparılması əsas verir ki, müayinə üçün Bakıya gəlməyə ehtiyac qalmasın. Amma bölgələrdə ixtisaslaşmış həkimlərin çatışmazlığı hələ də mövcuddur. Bunu Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyinin (TƏBİB) icraçı direktoru Vüqar Qurbanov da mətbuata açıqlamasında təsdiqləyib.

Onun sözlərinə görə, oxşar tendensiya bütün dünyada müşahidə oluna bilər. Son zamanlar tibb ixtisaslarına abituriyentlərin müraciəti azalıb. Avropada da vəziyyət eynidir. Məsələn, Almaniya xaricdən tibb kadrlarını cəlb edir. "Bakıda və digər şəhərlərdə həkim qıtlığı problemi yoxdur. Bu problem ucqar rayonlara xasdır. Lakin TƏBİB problemin aradan qaldırılması üçün bir sıra layihələr həyata keçirir. Bu layihələr həkimlərin bölgələrdə işləməsinə yönəlib. Bütün ölkəni əhatə edə bilməsək də, əksər bölgələrdə həkim çatışmazlığını aradan qaldırmağa çalışacağıq", - V. Qurbanov qeyd edib.

Hazırda Azərbaycanda həkim olmaq üçün cəmi bir neçə ali tibb müəssisəsi mövcuddur: Tibb Universiteti, İ.M.Seçenov adına Birinci Moskva Dövlət Tibb Universitetinin Bakı filialı və Naxçıvan Dövlət Universitetinin tibb fakültəsi. Bu işə həkim olmaq istəyənlər üçün dar bir çərçivədir. Qeyd edək ki, Bakı və Sumqayıt da daxil, əyalətlərdə 10-dək tibb kolleji də var.

Respublikanın bir çox bölgələrində travmatoloq, ortoped, anestezioloq-reanimatoloq, mama-ginekoloq, nefroloq, psixiatr, narkoloq, uşaq cərrahı, uroloq, nevroloq, şüa diaqnostikası üzrə həkim (rentgen və KT üzrə) çatışmazlığı müşahidə olunur. Rayon xəstəxanaları bəzi sahələrdə həkimlərin olmamasından hələ də əziyyət çəkir. Tibb müəssisələrindəki kadr çatışmazlığının əsas səbəbi kimi maddi-məişət qayğıları göstərilir. Bunun üçün də həkimləri bölgələrdə işləməyə cəlb etmək üçün təşviqedici addımlar atılmalıdır. Qeyd et-

mək lazımdır ki, ötən illərdə 1400-dək həkimin Azərbaycanı tərk edərək, Almaniyaya köçməsi həyəcan təbili çalmağa əsas verir. Digər ölkələrə üz tutan həkimlərimizin də sayı az deyil. Lakin onların rəsmi statistikası ictimaiyyətə açıqlanmır.

Beləliklə, əsas problem kadr çatışmazlığı kimi görünərsə də, bunun səbəbi yalnız bu sahədə ixtisas seçimi ilə bağlı deyil. Həm də həkimlərin yerləşdirilməsi və xaricə üz tutması problemi var.

Mövzu ilə bağlı **Bakı Ağrı Klinikasının baş həkimi, invaziv ağrı mütəxəssisi Zülfüqar Yusifov** "Yeni Müsavat"a danışdı. O da qeyd edib ki, həkim çatışmazlığı problemi hazırda kifayət qədər aktual bir problemdir: "Xüsusən də inkişaf etməkdə olan ölkələrdə, periferiyalarda, yəni ucqar rayon və kəndlərdə həkim çatışmazlığı, xüsusilə də ixtisaslı həkimlərin azlığı ciddi şəkildə hiss olunur. Bu, bir sıra səbəblərlə bağlıdır. Əsas səbəblərdən biri periferiyadakı həyat şəraitidir. Bu şərait adətən gənclər üçün maraqlı və cəlbədiçidir."

Tibb universitetini bitirənlər əsasən gənclərdir və bu insanlar daha çox urbanizasiyaya meyilli olurlar, yəni şəhər mühitində işləməyə üstünlük verirlər. Burada səbəb yalnız şəhər həyatının hərəkətliliyi və cazibədarlığı deyil, eyni zamanda şəhərlərdə yerləşən böyük klinikalarda təcrübə qazanmaq imkanlarının geniş olmasıdır. Bu klinikalarda daha mürəkkəb və həyəcanlı tibbi prosedurlar həyata keçirilir ki, bu da gənc həkimləri universiteti bitirdikdən sonra həmin müəssisələrdə qalmağa sövq edir".

Rayonlarda həkim qıtlığına "dərman axtarışı"

Həkim-ekspert: "Bu problemin həlli üçün bir çox ölkələr müxtəlif tədbirlər görür, Azərbaycan da bu təcrübədən yararlanma bilər"

Zülfüqar Yusifov qeyd edir ki, bu məsələnin həlli üçün bir çox ölkələr müxtəlif tədbirlər görür: "Məsələn, qonşu Türkiyədə belə bir təcrübə var: tibb universitetini bitirdikdən sonra həkimlər ixtisas almaq üçün mütləq şəkildə müəyyən müddət - məsələn, 2-3 il - ucqar rayonlarda işləməlidirlər. Bu, məcburi xidmət kimi tətbiq olunur. Nəticədə həmin həkimlərin bir qismi bölgəyə uyğunlaşır, orada ailə qurur və orada da imi işləməyə başlayır. Beləliklə, periferiyalarda kadr təminatı qismən də olsa həll edilir.

Bundan başqa, həvəsləndirici tədbirlər də mövcuddur. Məsələn, periferiyada işləyən həkimlərin stajlarının artırılması şəkildə qeyd olunması və

ya şəhərlə müqayisədə daha yüksək əməkhaqqı ilə təmin olunması kimi stimullar tətbiq edilir. Belə üsullarla bu problemin müəyyən qədər həllinə nail olmaq mümkündür.

Qeyd olunduğu kimi, doğrudan da periferiyada yaxşı avadanlıqla təchiz olunmuş xəstəxanalar qurulub, lakin kadr çatışmazlığı hələ də ciddi problemdir. Bununla belə, son vaxtlar bu istiqamətdə mühüm işlər görülməkdədir. Məsələn, Qarabağ Universitetində tibbi istiqamət üzrə müəyyən hazırlıq işləri aparılır. Naxçıvanda isə artıq uzun illərdir bu sahədə kadr hazırlığı həyata keçirilir. Fikrimcə, kadr çatışmazlığı problemi təkcə Tibb Universiteti ilə əlaqələndirilməməlidir. Çünki

yetərincə tibb mütəxəssisi universiteti bitirir. Bəli, onların bir qismi xarici ölkələrə üz tutur - bu, müəyyən mənada normal prosesdir. Lakin bu axının miqyası narahatlıq doğuracaq səviyyəyə çatmamalıdır. Məsələn, Almaniyaya olan axın kifayət qədər çoxdur. Bu axında daha çox rezidenturaya gedənlərin sayı üstünlük təşkil edir".

"Bəs bu nədən qaynaqlanır" sualına Zülfüqar Yusifov bu cür cavab verib: "Rezidentura təhsili alanlar daha yaxşı təcrübə imkanlarına, yüksək səviyyəli təhsilə və müvafiq sahədə inkişaf imkanlarına ehtiyac duyurlar. Eyni zamanda rezident həkim artıq peşə sahibidir və öz sahəsində müstəqil çalışmaq is-

təyir. Bunun üçün də normal məvacib alması vacibdir. Əgər biz bu məsələni müqayisəli şəkildə təhlil etsək, görürük ki, Azərbaycanda rezidentin aldığı əməkhaqqı onun ehtiyaclarını tam qarşılaya bilmir, halbuki Almaniyada bu imkanlar daha genişdir. Bu da həkimlərin miqrasiyasına səbəb olan başlıca amillərdəndir.

Beləliklə, burada 2-3 əsas stimullaşdırıcı məqam ön plana çıxır: həm həyat şəraiti, həm iqtisadi təminat. Əgər bu məsələlər yerində olarsa, düşünürəm ki, həkimlərimiz ölkədə qalaraq işləməyə daha çox maraq göstərəcəklər. Hətta bəziləri öz doğulduqları kəndlərə qayıdıb orada fəaliyyət göstərməyə etiraz etməzlər.

Tibbin periferiyaya yaxınlaşması da olduqca vacibdir. Son vaxtlar bu sahədə müəyyən təşəbbüslər müşahidə olunur. Məsələn, tibbi konfransların, kursların, treninqlərin regionlarda keçirilməsi mühüm addımdır. Tibbi hadisələrin mütləq şəkildə Bakıda baş verməsi zəruri deyil. Xarici mütəxəssislərin iştirakı ilə keçirilən ustad dərslərinin və seminarların bölgələrdə təşkil olunması region həkimlərinin yerində təhsilini artırmaqla yanaşı, həm də onları motivasiya edən, məsafəni azaldan təşviqedici tədbirlərdir".

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanda peyvənd çatışmazlığı?

GAVI problemlə bağlı həyəcan təbili çalır

Qlobal peyvənd alyansı GAVI "donor yorğunluğu" adlandırıldığı məsələ ilə bağlı həyəcan təbili çalır.

Ənənəvi təchizatçılar və donorlar, xüsusən də ABŞ Komissiyasının keçmiş prezidenti və hazırkı GAVI rəhbəri Jose Manuel Barroso bildirib ki, həqiqətən də peyvənd cə-

miyyətində gələcək inkişafın istiqaməti ilə bağlı bəzi narahatlıqlar var: "Ancaq inanıram ki, biz bu çətinliklərin öhdəsindən gələcəyik".

Barrozunun fikrinə,

problemin həlli alyansın yerlərdə işinin səmərəliliyinin artırılmasından - vasitəçilərin minimuma endirilməsindən və aydın şəkildə nəticələrə fokuslanmasından keçir.

"Açıq, bəzən iş yaxşı getmir. Donor ölkə səviyyəsində səmərəsizlik, itkilər və dayanmalar var. Düşünürəm ki, səmərəlilik baxımından nə edəcəyimizə qərar vermək üçün mükəmməl məqam yetişib".

İyunun sonunda məlum olub ki, ABŞ GAVI-ya vəsait ayırmağı dayandıracaq. Barrozo vurğulayıb ki, Amerikanın bu qərarı təkcə pulun deyil, həm də təcrübənin itirilməsi deməkdir: "Ümid edirik ki, onların beynəlxalq inkişafa sadiqliyi davam edəcək".

Əgər Avropada da maliyyənin ayrılması dayandırılırsa, o zaman pyvəndlərlə bağlı durum çox çətin olacaq.

ABŞ-in qərarından sonra bəzi Avropa ölkələrinin də oxşar qərarı verməsi mümkündür. Bu işə peyvənd bazarında vəziyyəti daha da gərginləşdirə bilər.

GAVI artıq 25 ildir fəaliyyət göstərir və bu müddət ərzində bir milyardan çox uşağın immunizasiyasına kömək edib. 2030-cu ilə qədər daha 500 milyon insana çatmağı hədəfləyir.

Peyvəndlər infeksiyanı təqild edərək immunitetin güclənməsinə kömək edir, lakin bu "saxta" infeksiya xəstəliyə səbəb olmur.

Bunun əvəzinə, gerçək infeksiya baş verdikdə immunitet sisteminin eyni reaksiyanı inkişaf etdirməsinə imkan yaradır. Beləliklə, orqanizm bir mikroba qarşılaşdıqda, inkişaf etdirdiyi müdafiə sistemindən istifadə edərək onunla mübarizə aparır və insan xəstəliyə tutulmur. Bu insan artıq həmin xəstəliyə qarşı immunitetə malik olmuş olur.

Mütəxəssislər qeyd edir ki, peyvəndlər təkcə fərdləri xəstəlikdən qorumur, həm də cəmiyyətdə peyvəndlənmə 97 faizdən yuxarı olanda cəmiyyəti həmin xəstəliklərdən qoruyur və buna sürü immuniteti deyilir. (Cebhe.info).

Azərbaycanda körpələrə göyöskürək, difteriya və tetanusa qarşı GDT, B tipli hemofil infeksiyasına (menəngit) qarşı Hib, hepatit B virusuna qarşı HepB, poliomielitə qarşı OPV- IPV, pnevmokok infeksiyasına qarşı Pk, qızılca, parotit və məxmərəyə qarşı QPM peyvəndləri vurulur. Rəsmi qurumlar əmin edirlər ki, Azərbaycana peyvəndlərlə bağlı narahatlıq yoxdur və təminat yüksək səviyyədədir.

Validənlər isə xüsusilə son zamanlar peyvəndlərə daha ehtiyatlı yanaşırlar. Onlardan bəziləri öz ərizələri əsasında peyvənddən imtina edirlər.

□ **"Yeni Müsavat"**

İyulun 8-də Heydər Əliyev Mərkəzində Medianın İnkişafı Agentliyinin təşkilatçılığı ilə “Medianın inkişafında Ümummilli lider Heydər Əliyevin rolu” adlı konfrans keçirilib.

Əvvəlcə iştirakçılar tədbir çərçivəsində təşkil edilmiş “Azərbaycan mətbuatının 150 ili: Tarixdən günümüze” adlı sərqi ilə tanış olublar.

Sərgidə Heydər Əliyevin və Prezident İlham Əliyevin jurnalistlərlə görüşlərinin, Azərbaycan mətbuatı tarixində müstəsna yeri olan nəşrlərin, eyni zamanda medianın inkişafında xüsusi önəm daşıyan hadisələrin əks olunduğu fotolar nümayiş etdirilib.

Konfransda Heydər Əliyevin və respublikamızın müstəqilliyi, ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizədə canlarından keçmiş şəhidlərin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib. Ardınca dövlət himni səsləndirilib.

Tədbirdə həmçinin Heydər Əliyevlə bağlı media nümayəndələrinin xatirələrinin əks olunduğu videoyazı nümayiş etdirilib.

Medianın daha bir 150 illik tədbiri

“Medianın inkişafında Ümummilli lider Heydər Əliyevin rolu” adlı konfrans keçirilib

“Report” xəbər verir ki, konfransın açılış mərasimində çıxış edən Medianın İnkişafı Agentliyinin İcraçı direktoru Əhməd İsmayilov Ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən təməli qoyulan media prinsiplərinin bu gün də dövlətin informasiya siyasətində və medianın fəaliyyətində öz əksini tapdığını, aktuallığını qoruyub saxladığını

qeyd edib. O bildirib ki, Prezidentin “Azərbaycan milli mətbuatının 150 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında” Sərəncamında göstəriləyi kimi, Vətən müharibəsində Qələbəmizdən az sonra başlanan islahatlar, o cümlədən “Media haqqında” Qanunun qəbul edilməsi media fəaliyyətinin rəqəmsal dövrün çağırışlarına uyğunlaşdırılması

ni və ölkəmizin informasiya mühitinin sağlamlaşdırılmasını hədəfləyib.

Vergi azadolmalarının tətbiqi, qəzet və jurnallar üçün əlavə dəyər vergisinin aradan qaldırılması, jurnalistlərə güzəştli ipoteka kreditindən yararlanmaq imkanının verilməsi və digər tədbirlər informasiya resurslarının iqtisadi müstəqilliyinin gücləndirilməsi və jurnalistlərin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması istiqamətində görülən işlərin davamlılığını təmin edib.

Ə.İsmayilov diqqətə çatdırıb ki, bu gün mediamız Azərbaycanın tərəqqisinin və müasir cəmiyyətin quruculuğu prosesinin fəal iştirakçısı olaraq, beynəlxalq əlaqələrini və global informasiya məkanında təsir imkan-

500-dən çox dövlət və hökumət başçısı ilə müsahibələrim olub. Ancaq həmin müsahibələrdən yalnız ikisinin mənavi haqqı çatdırdı ki, özü barəsində desin: “Mən xalqımı xilas etmişəm”. Onlardan biri Heydər Əliyev idi”.

Tədbirdə Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Bahar Muradova, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin

sində jurnalistika sahəsində peşəkər kadr potensialının artırılması, ali təhsil müəssisələrində sözügedən ixtisasın inkişafı və təkmilləşdirilməsi ilə yanaşı, jurnalistikanın elmi əsaslara söykənən inkişafı üçün vacib islahatlar aparılaraq medianın keyfiyyətinin yüksəldilməsi təmin edilib.

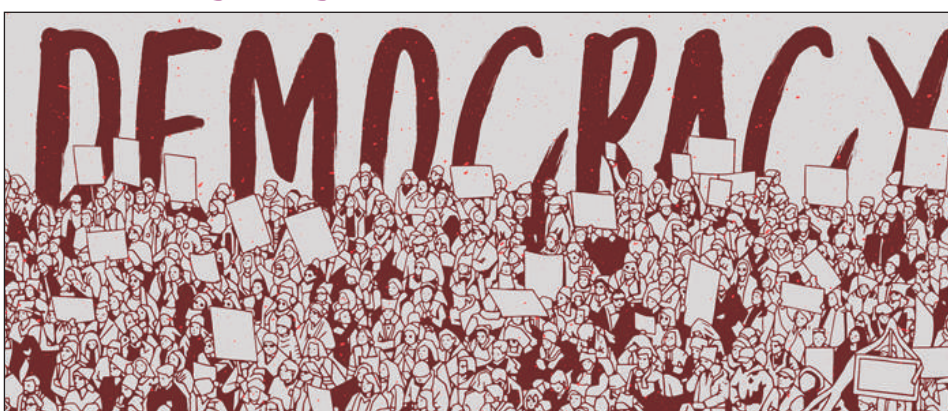
□ “Yeni Müsavat”

Avropa demokratiyadan üz çevirir?

“YouGov” şirkətinin keçirdiyi genişmiqyaslı sorğu bu realığı açıq şəkildə ortaya qoydu

Avropa gəncləri arasında demokratiyaya inamın sürətlə zəifləməsi son illərin ən narahatedici tendensiyalarından biri kimi dəyərləndirilir. Mərkəzi qərargahı Londonda yerləşən “YouGov” şirkətinin keçirdiyi genişmiqyaslı sorğu bu realığı açıq şəkildə ortaya qoydu. Araşdırma Almaniya, Böyük Britaniya, Fransa, İspaniya, İtaliya, Polşa və Yunanıstanın 16-26 yaşlı gəncləri arasında keçirilib və 6700 nəfəri əhatə edib. Nəticələr isə uzun illər “Avropa dəyərləri” adı ilə təqdim edilən demokratik ənənələrin yeni nəsil tərəfindən əvvəlki kimi yüksək dəyərləndirilmədiyini göstərdi.

Sorğuya görə, gənclərin yalnız 57 faizi demokratiyanı yaxşı idarəçilik forması hesab edir. Bu göstərici Almaniya da ən yüksək - 71 faiz, Polşada isə ən aşağı - 48 faiz olub. Fransa və İspaniyada bu rəqəmlər təxminən yarı-yarıya - müvafiq olaraq 52 və 51 faiz təşkil edib. Maraqlıdır ki, respondentlərin az qala beşdə biri - təxminən 20 faizi isə müəyyən

şərtlər daxilində avtoritar idarəetməyə müsbət baxır. İtaliya bu baxımdan birinci yerdədir - gənclərin 24 faizi diktaturanın mümkün olduğunu düşünür. Almaniya da isə bu rəqəm 15 faizlə ən aşağı göstərici olub.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin icraçı direktoru Sahib Məmmədov “Yeni Müsavat”a açıqlamasında bildirib ki, hazırda Avropada liberalizmin böhranı yaşanır: “Liberal dəyərlər o qədər inkişaf edib yüksək həddə çatıb ki, indi onun böhranı baş verir. Elə

bunun nəticəsində Qərbi ölkələrində yeni hərəkatlar yaranıb: “Child free” (uşaqlardan azad olma). Hərəkatın üzvləri olan yeni ailə quranlar uşaq istəmir. Bu kimi digər hərəkatların adını sadalamaq olar. Avropada gənclərin dünyagörüşündə əsaslı dəyişikliklər baş verir. Bu ölkələrdə gənc təbəqə yaşlı nəslə nisbətən siyasətə daha az meyillidir. Ona görə də sorğuda iştirak edən gənclər bəlkə heç məhiyyəti bilmədən cavablar veriblər. Avropada bəzən demokratik seçkilərin nəticəsi olaraq böhranlar baş

verir, xüsusən parlament respublikalı ölkələrdə hökuməti iki il ərzində formalaşdırma bilmirlər. Bu da hakimiyyətlərin, liderlərin və siyasətin tez-tez dəyişməsinə gətirib çıxarır. Ola bilsin ki, bu məqamlar insanlar bezdirir. Avropada müharibənin gəlməsi də proseslərə təsir edir. Görünür, Qərbdə güclü lider meyilliyi artıb. Qərbin Vinston Çörçill, Konrad Adenauer, Şarl de Qoll, Vili Brandt kimi liderləri olub. İndi isə Avropada lider çatışmazlığı yaranıb. Ola bilsin ki, gənc nəsil lidersizliyə görə narahatdır. Lakin

onu da qeyd edim ki, bu liderlər demokratik seçki yolu ilə seçildilər”.

Hüquq müdafiəçisi Novella Cəfəroğlu “Yeni Müsavat”a açıqlamasında deyib ki, Avropadakı demokratiya ikili xarakter daşıyır: “Avropada demokratiya yalnız bu ölkələrin əhalisi üçün nəzərdə tutulub. Əslində bir az da adı var, məsələn, orada da kifayət qədər insan haqları pozulur. Biz uzun illər bu ölkələrin göstərdiyi haqsız münasibəti görmüşük. Məsələn, postsovet ölkələri arasında Azərbaycana qarşı xüsusi ilə ayrı-seçkilik olub. 30 il bizim köçkünləri görməzdən gəldilər. İndi də erməniləri irəli verib bizə qarşı qızışdırırlar. Belə olan halda Qərbdəki hansı demokratiyadan danışmaq olar. Emmanuel Makronun qurduğu hökumət bizə qarşı düşmən mövqe göstərir. Amma fransızların heç də hamısı onların sərgilədiyi münasibəti dəstəkləmir. Ona görə də belə ölkələrdə hökumətlə yox, sadəcə insanlarla iş birliyi qurmaq olar.

Avropada demokratiya içəridən çürüyüb, demokratiyanı kəşf edənlər heç də demokrat ola bilmədilər. Qanunun aliliyini qəbul edib, vicdan, millət və bizim milli dəyərlər üzərindən dövləti idarə etməliyik”.

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənzadə də mövzu ilə bağlı fikirlərini bölüşüb: “İtaliyada 24

faiz avtoritar rejimi dəstəkləyirsə, deməli, Mussolini dövrünə qayıtmağı arzulayır. Onun taleyi göz qabağındadır, İtaliyanın mərkəzində edam edildilər. Təbii ki, demokratiya hər şeydən üstün anlayışdır, insanların bu şəraitdə yaşamasının özü bir dəyərdir. Almaniyada 71 faiz demokratiyanı dəstəkləyir. Bu, onu göstərir ki, almanlar mədəni xalqdır. Fransada 48 faiz insanın demokratiyanı dəstəkləməsi isə göstərir ki, Makronun siyasi hakimiyyəti müəyyən mənada fıkirlərin dəyişməsinə gətirib çıxarıb. Mən hesab etmərəm ki, Avropa xalqı demokratiyadan üz çevirib, sadəcə olaraq, orada siyasi hakimiyyətdə olan rəhbərlər demokratik dəyərlərdən uzaq düşüblər. Onları seçən xalqın arzu və istəyini nəzərə almadan müəyyən addımlar atırlar. Bu isə demokratik yola hakimiyyətə gələnlərin mənfi imicini formalaşdırır. Avropanın hazırkı rəzil durumunu çox yaxşı görürəm. Avropa Şurası və digər institutlar müəyyən siyasi təsirlər altındadır və ədalətdən uzaqdırlar. Ola bilsin ki, sadəcə insanlar bu cür kiçiklikdən beziblər.

Bir hüquqşünas olaraq hesab edirəm ki, bütün hallarda demokratik ölkədə yaşamaq böyük xoşbəxtlikdir. İnsan hüquq və azadlıqlarına hörmət edən cəmiyyət, dövlət və siyasi hakimiyyət daha yaxşıdır”.

□ **Sahib RƏHİMLİ,**
“Yeni Müsavat”

İyulun 8-də Milli Məclisin növbədənəkar sessiyasının növbəti iclası keçirildi. Spiker Sahibə Qafarovanın sədrliyi ilə keçirilən iclasın gündəliyində 15 məsələ var idi. Cari məsələlər ətrafında çıxış edən deputatlar əsasən İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Xankəndi Zirvəsindən danışdılar, bu tarixi hadisənin ölkəmiz və ümumilikdə region üçün önəmindən bəhs etdilər. Deputatlar eyni zamanda spiker Sahibə Qafarovanın sədrliyi ilə parlament nümayəndə heyətinin Özbəkistana yüksək səviyyəli səfəri haqda fikirlərini bölüşdülər.

Deputat Tahir Mirkişili qeyd etdi ki, bir neçə gün bundan öncə Xankəndi şəhərində İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 17-ci Zirvə Görüşü keçirildi: "O şəhərdə ki, Azərbaycan Prezidentinin və Azərbaycan əsgərinin gücü və siyasəti nəticəsində erməni separatizmindən azad olunaraq, dünyaya açılıb. İOT regionun ən nüfuzlu iqtisadi təşkilatıdır. 570 milyon əhali, 2.6 trl. dollarlıq iqtisadi gücə malik olan təşkilat üzvləri xüsusilə də, Şərqi və Qərbi arasında iqtisadi əlaqələrdə mühüm gücə və potensiala sahibdirlər".

T.Mirkişili Azərbaycanın artıq üçüncü dəfədir ki, İOT sammitini təşkil etdiyini, lakin bu dəfə bu tədbirin xüsusi əhəmiyyət kəsb etdiyini vurğuladı: "Çünki o, Qarabağda keçirilirdi. Xankəndi ilə bağlı bu seçim çoxqatlı simvolik anlam daşıyırdı. Uzun münaqişədən sonra Xankəndidə ilk dəfə beynəlxalq zirvə keçirilirdi - bu, ölkəmizin suverenliyinin möhkəmlənməsi ilə yanaşı, Azərbaycan Prezidentinin Qarabağdakı sülh və yenidənqurma səylərini beynəlxalq aləmə nümayiş etdirirdi. Tədbir həm də müharibədən sonrakı sülh prosesində Azərbaycan diplomatiyasının nüfuzunun gücləndirilməsinə böyük töhfə oldu".

Deputat Vüqar Bayramov bildirdi ki, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 17-ci Sammiti çərçivəsində Azərbaycanın Xankəndi şəhərində verilən qlobal mesajlar 570 milyon əhali, 2.7 trilyon dollar nominal, 8.9 trilyon dollar real ÜDM-ə sahib olan dövlətləri təmsil edən qurumun mövqeyi idi: "30 illik işğaldan azad edilən və yenidən bərpa edilərək inkişaf mərhələsinə qədəm qoyan Xankəndidən dünyaya mesajların verilməsi Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi ilə regionda yeni düzənin artıq formalaşdığını bir daha təsdiq edir. Qlobal məsələlərin Azərbaycanda və xüsusilə də Xankəndi şəhərində müzakirə edilməsi yeni düzənin yeni prioritetlərdir. Möhtərəm Prezidentin rəhbərliyi inkişaf edən Azərbaycan çoxvektorlu xarici siyasəti ilə regionda orta gücə qəvrilmiş dövlətdir. Bu güc Qərblə Şərqi qovuşmasına xüsusi töhfə verir. Son 10 ildə təşkilata üzv ölkələrdə iqtisadi artım 4.0 faizə yaxın olub. 2023-cü ildə isə təşkilata üzv dövlətlərin iqtisadiyyatı orta hesabla 3.7 faiz böyüyüb ki, bu da 2.8 faizlik qlobal artımdan daha yüksəkdir". **V.Bayramov bildirdi ki, Xankəndidə ECO-nun sammitinin təşkil edilməsi regiondakı yeni düzən fonunda ölkəmizin geosiyasi gücünü bir daha təsdiq edir:** "Azərbaycan ECO-ya üzv ölkələrlə əmək-

Naxçıvan Konstitusiyasına dəyişikliklər təsdiqləndi

Növbədənəkar sessiyanın sonuncu iclası 14 iyulda keçiriləcək

daşlıq dərinləşir və münasibətlərin daha da inkişafı ölkəmizin xarici siyasətində prioritet məsələdir.

Zəfərdən sonra Xankəndi daxil olmaqla, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun qurulmasına və inkişafına yalnız dövlət büdcəsindən 21 milyard manatdan çox vəsait ayrılıb. Artıq 50 mindən çox vətəndaşımız işğaldan azad olunan ərazilərdə yaşayır və çalışırlar. 15 mindən çox keçmiş məcburi köçkün isə öz dogma yurdlarına qayıdıb. Gələcək ilin sonunadək Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdə məskunlaşanların sayı 140 min, o tarixi ərazilərimizdə yaşayanların sayı isə 200 mindən çox olacaq. Budur əsas Ümummilli lider tərəfindən formalaşdırılan və cənab Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə inkişaf edən müasir Azərbaycanın gücü".

Komitə sədri Musa Quliyev də qeyd etdi ki, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 17-ci Zirvə görüşünün Xankəndidə keçirilməsi regionun tarixində mühüm siyasi hadisədir. Bildirdi ki, azad Qarabağda, Xankəndidə keçirilən bu Zirvə görüşü tarixi və gözəl Azərbaycan şəhərinin dünyaya yenidən və möhtəşəm təqdimatı oldu: "Bu, Azərbaycanın gücünün, qüdrətinin nümayişi ilə yanaşı, həm də ölkəmizin əməkdaşlığa, inkişafa, davamlı sülhə böyük töhfəsidir. Bu, Ali Baş Komandan, qalib lider cənab Prezident İlham Əliyevin qətiyyətinin və müdrikliyinin növbəti təntənəsidir".

M.Quliyev qeyd etdi ki, həmin görüşdə, eləcə də zirvə görüşü çərçivəsində Ləncində və Şuşada keçirilən tədbirlərdə bizə dost və qonşu dövlətlərin başçıları, Azad Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdə qısa müddət ərzində görülməli böyük quruculuq işləri ilə tanış oldular, Azərbaycanla bir gah öz həmrəyliklərini ifadə etdilər: "Xankəndi görüşündə cənab prezident İlham Əliyevin Ermənistan tərəfindən, ata-baba yurdlarından qovulmuş soydaşlarımızın doğma yurdlarına qayıtması hüququnun bir daha dünyaya bəyan etməsi Qərbi Azərbaycan İcmasının və qaçqın soydaşlarımızın sülh yolu ilə və ləyaqətlə doğma torpaqlara dönmək ümidlərini daha da artırmış oldu. Zirvə görüşü çərçivəsində qardaş Özbəkistanın dəstəyi ilə Xankəndidə tikilən tikiş fabrikinin, qardaş Qırğızistanın Ağdamın Xıdırli kəndində inşa etdiyi məktəb kompleksinin açılışı da Azərbaycana dostluq və həmrəyliyin ifadəsi kimi çox qiymətli və gözəl nümunədir.

Zirvə görüşündə qəbul edilən qərarlar ölkələrimiz üçün iqtisadi əməkdaşlıq, turizm, mədəni əlaqələrin genişlənməsinə xidmət edəcək".

Daha sonra M.Quliyev parlament sədri Sahibə Qafarovaya xitab etdi: "Sizin rəhbərliyinizlə Azərbaycan millət vəkiliyinin böyük bir heyətinin Özbəkistanın Xivə şəhərində keçirilən Özbəkistan-Azərbaycan 1 -ci parlamentlərarası Forumun işini, əldə olunan nəticələri də yüksək qiymətləndirirəm və parlament diplomatiyasının inkişafına böyük töhfə hesab edirəm".

Iclasda "Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasında dəyişikliklərin təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası Qanununun layihəsi üçüncü oxunuşda təsdiqləndi. Qanun layihəsi barədə danışan Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri Əli Hüseynli bildirdi ki, layihə həm Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisində, həm də Milli Məclisdə geniş müzakirə olunub, deputatlar dəyişiklikləri təsdiqləyiblər. Konstitusiyaya qanunu səsverməyə çıxarılıb və təsdiqlənib.

Qeyd edək ki, qanun layihəsində bir sıra mühüm dəyişikliklər var. Belə ki, layihəyə əsasən, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasının Preambulası dəyişir. Mövcud preambulada bildirilib ki, Naxçıvanın muxtariyyətinin əsasları hazırda qüvvədə olan 16 mart 1921-ci il tarixli Moskva

və 13 oktyabr 1921-ci il tarixli Qars beynəlxalq müqavilələri ilə qoyulub. Həmin beynəlxalq müqavilələrdə Naxçıvanın Azərbaycanın tərkib hissəsi olması bir daha bəyan edilərək Naxçıvanın ərazi həddələri dəqiqləşdirilib. Naxçıvan 1921-ci il martın 16-dan başlayaraq əvvəlcə Naxçıvan Sovet Sosialist Respublikası, 1923-cü il iyunun 16-dan sonra Naxçıvan diyarı, 1924-cü il fevralın 9-dan Naxçıvan Muxtar Sovet Sosialist Respublikası, 1990-cı il noyabrın 17-dən isə Naxçıvan Muxtar Respublikası adlandırılıb. 1926-cı ildə Naxçıvan Muxtar Sovet Sosialist Respublikasının ilk, 1937-ci ildə ikinci, 1978-ci ildə üçüncü Konstitusiyası qəbul edilib. Naxçıvan Muxtar Respublikasının bu Konstitusiyasının əsasını Azərbaycan Respublikasının 1995-ci il 12 noyabrda ümumxalq səsverməsində - referendumda qəbul edilən Konstitusiyası təşkil edir. Qanun layihəsində yuxarıdakı hissələrin konstitusiyadan çıxarılması, onların aşağıdakı müddəalarla əvəz olunması təklif edilir:

Naxçıvan Muxtar Respublikası Azərbaycan Respublikasının ayrılmaz tərkib hissəsidir. Naxçıvan Muxtar Respublikasının bu Konstitusiyasının əsasını "Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyini bərpa etmək haqqında" 1991-ci il

30 avqust tarixli Bəyannamədə və "Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyi haqqında" 1991-ci il 18 oktyabr tarixli Konstitusiyaya Aktında təsbit edilmiş prinsiplər və Azərbaycan Respublikasının 1995-ci il 12 noyabrda ümumxalq səsverməsində - referendumda qəbul edilən konstitusiyası təşkil edir.

Qanun layihəsinin müzakirəsi Naxçıvan Muxtar Respublikasını təmsil edən nümayəndələrin iştirakı ilə keçirildi.

Plenar iclasında "Qeyri-hökumət təşkilatları (ictimai birliklər və fondlar) haqqında" Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi müzakirə olunaraq qəbul edilib. Musavat.com-un məlumatına görə, layihəyə əsasən, qeyri-hökumət təşkilatı tərəfindən xidmətlərin göstərilməsi və işlərin görülməsi qaydalarında dəyişiklik edilir.

Mövcud qanunvericiliyə əsasən, qeyri-hökumət təşkilatı tərəfindən malların satışından, xidmətlər göstərilməsindən, işlər görülməsindən daxilolmalar müqavilə əsasında həyata keçirilir. Xarici maliyyə mənbələri hesabına xidmətlərin göstərilməsi və ya işlərin görülməsi haqqında müqavilə qeydə alınması üçün qeyri-hökumət təşkilatı tərəfindən müvafiq icra hakimiyyəti orqanına təqdim olunur.

Iclasda "Azərbaycan Respublikası vətəndaşının şəxsiyyət vəsiqəsi haqqında" Qanuna dəyişiklik müzakirə edilərək qəbul olundu. Layihə barədə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri Əli Hüseynli məlumat verərək bildirdi ki, qanunvericiliyin tələbi ilə müəyyən olunan yeni standartlarla təyin olunan şəxsiyyət vəsiqəsinin alınması məcburi deyil. Komitə sədri qeyd etdi ki, yeni vəsiqənin əldə olunması qanunda nəzərdə tutulan hallarda baş verəcək: "Vəsiqənin müddəti, şəxsiyyət vəsiqələrinin etibarlılıq müddəti bitdikdə, vətəndaşın yaşı 15-ə çatdıqda və qanunla nəzərdə tutulan digər hallarda vətəndaşların vəsiqəsi yeni standartlarla nəzərdə tutulan formada verəcək".

İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin sədri Fazil Mustafə dedi ki, bu, əhalini maraqlandıran məsələdir. Onun sözlərinə görə, qanunvericiliyə təklif olunan dəyişikliyə əsasən, hazırkı şəxsiyyət vəsiqələrindən fərqli olaraq yeni nəsil şəxsiyyət vəsiqələrində yaşayış yeri və vəsiqənin verilmə tarixi göstərilməlidir: "Bəs şəxsiyyət vəsiqələri hansı müddətdə dəyişdirilməli olacaq?"

Komitə sədri Əli Hüseynli cavabında bildirdi ki, vaxtı bitən, qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş hallarda, yaşla və ya dəyişdirilməsi tələb olunan hallarda şəxsiyyət vəsiqəsini yeniləmək lazımdırsa, həmin dövrdə yeni şəxsiyyət vəsiqəsi verəcək: "Mövcud şəxsiyyət vəsiqələri isə qüvvədədir. Yeni heç kim üçün əlavə ödənişdən söhbət getməyəcək".

Digər qanun layihələri müzakirələrdən sonra təsdiqləndi. Parlamentin növbəti, çox güman ki, növbədənəkar sessiyanın sonuncu iclası 14 iyulda keçiriləcək.

Elşad PAŞASOY,
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanın Səudiyyə Ərəbistanı ilə artan siyasi və iqtisadi əlaqələrinə biri də əlavə olunub - hərbi sahə. Belə ki, müdafiə nazirinin birinci müavini - Azərbaycan Ordusunun Baş Qərargah rəisi general-polkovnik Kərim Vəliyevin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti Səudiyyə Ərəbistanı Krallığı Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargah rəisi general Faiyad bin Hamed Al Rovailinin dəvəti ilə bu ölkəyə rəsmi səfərə gedib.

Azərbaycan Müdafiə Nazirliyinin məlumatında deyilir ki, rəsmi səfər proqramına əsasən, general-polkovnik K.Vəliyevin Krallığın hərbi rəhbərliyi ilə bir sıra görüşləri, həmçinin Terrorla Mübarizə İslam Koalisiyası Mərkəzini ziyarəti planlaşdırılır. Səudiyyə Ərəbistanı Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargah rəisi general-leytenant Fəyyad Əl-Ruwayli Azərbaycan Müdafiə nazirinin birinci müavini - Azərbaycan Ordusunun Baş Qərargah rəisi general-leytenant Kərim Vəliyevlə görüşüb.

Bununla bağlı Səudiyyə Ərəbistanı Müdafiə Nazirliyi məlumat yayıb. Görüş zamanı ikitərəfli əlaqələrə nəzər salınıb, müdafiə və hərbi sahələrdə birgə əməkdaşlığın genişləndirilməsi imkanları müzakirə edilib, həmçinin ümumi maraq doğuran bir sıra mövzular müzakirə edilib.

Səudiyyə Ərəbistanının başçılığı ilə Terrorla Mübarizə İslam Hərbi Koalisiyası 2015-ci ildə qurulub. Koalisiyaya 34 ölkə daxildir. Səudiyyə Ərəbistanı ilə yanaşı, ko-

alisiyaya İordaniya, Birləşmiş Ərəb Əmirliyi, Pakistan, Bəhreyn, Türkiyə, Tunis, Sudan, Somali, Fələstin, Qətər, Küveyt, Livan, Liviya, Malayziya, Misir, Nigeriya, Yəməndaxildir. Həmçinin 10-dan çox İslam dövlətinin, o cümlədən İndoneziyanın koalsisiyaya dəstək verdiyi bildirilir.

Koordinasiyası üzrə birləşmiş qərargah Ər-Riyadda yerləşir. Eyni zamanda koalsisiya öz fəaliyyətini dost ölkələr və beynəlxalq təşkilatlarla da koordinasiya edir. 2016-cı ildə koalsiyadan Azərbaycana da dəvət gəlmişdi. O zamankı xarici işlər naziri Elmar Məmmədov Azərbaycanın İslam Koalisiyasına qoşulması barədə hələlik qərar qəbul olunmadığını demişdi. Bəzi hərbi ekspertlər də koalsiyanın konkret hədəflərinin belli olmadığını deyirdilər. Ona görə də Azərbaycan gözləmə mövqeyində olmalı, yeni koalsiyanın tam mahiyyətini öyrəndikdən sonra burada təmsil olunub-olunmamaq barədə müvafiq addımlar atılmasını təklif edirdilər. O

rim Vəliyevin səfəri üfəqdə sözügedən koalsisiyaya üzv olacağımızın görünməsi sayıla bilərmi? Üzv olacağımız maraqlarımıza tam olaraq uyğun gəlirmi? Azərbaycan bu koalsisiyaya qoşularmı?

Politoloq Yusif Bağırzadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Terrorla Mübarizə İslam Hərbi Koalisiyası 2015-ci ildə qurulmasına baxmayaraq, hələ də 57 müsəlman ölkəsindən ancaq 34-nü öz ətrafında cəmləyə bilib. Bunun da müxtəlif səbəbləri var. Amma ən önəmlisi bu koalsiyanın konkret hədəflərinin belli olmaması ilə bağlıdır: "Düzdür, beynəlxalq terro-

qramətində ciddi koordinasiya olunmuş hansısa addıma rast gəlinməyib, o cümlədən də Terrorla Mübarizə İslam Hərbi Koalisiyasının bu istiqamətdə hər hansı uğurundan danışmaq mümkün deyil. Məsələn, bu koalsiyanın üzvü olmasına baxmayaraq keçən 10 il ərzində Türkiyənin terrorla mübarizəsinə adıçəkilən koalsisiya tərəfindən hər hansı dəstək verildiyinə şahidlik etməmişik. Və ya Pakistanı götürək. Bu ölkə də İslam Hərbi Koalisiyasının üzvü olaraq terrorla ən çox əziyyət çəkən ölkələrdən biridir. Amma təəssüf ki, o da terrorla mübarizədə demək

mübarizədə real nəticə əldə etməyə imkan vermirdi: "O baxımdan da düşünürəm ki, Azərbaycan Ordusunun Baş Qərargah rəisi general-polkovnik Kərim Vəliyevin Səudiyyə Ərəbistanına səfəri bu məsələ ilə bağlı olsun. Azərbaycan Səudiyyə Ərəbistanı ilə müxtəlif sahələrdə kifayət qədər yaxşı əməkdaşlıq qurduğu kimi hərbi sahədə də uğurlu ikitərəfli əməkdaşlıq edə bilər. Buraya birgə silah istehsalından tutmuş, hərbi-texniki əməkdaşlığa, hətta hansısa hərbi təlimlərdə birgə iştiraka qədər çox şeyi aid etmək olar".

Ordumuzun generalı Səudiyyədə - İslam koalsisiyası müzakirələri

57 müsəlman ölkəsindən 34-nü birləşdirən koalsisiyaya qoşuluruq?

Y. Bağırzadə həmçinin dedi ki, indiyə qədər İraqda, Kosovoda, Əfqanıstanda sülhməramlı qüvvələrin tərkibində iştirak etdiyimiz kimi Terrorla Mübarizə İslam Hərbi Koalisiyasının ayrı-ayrı əməliyyatlarında da ölkəmizin maraqlarına cavab verdiyi halda hansısa şəkildə iştirak mümkündür: "Amma koalsisiya üzvlüyü ciddi məsələdir və bununla bağlı qərar vermək üçün ciddi şəkildə düşünmək lazımdır. Elə buna görə də 2016-cı ildə koalsiyadan Azərbaycana üzvlük üçün dəvət gəlməsindən 10 ilə yaxın müddət keçməsinə baxmayaraq, Azərbaycan üzv olmaq üçün qərar verməyib, gözləmə mövqeyi tutur".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

XİN-də nə qədər qadın diplomat var?

Qadınlar idarəetmədən tutmuş orta və aşağı vəzifələrə qədər müxtəlif strukturlarda təmsil olunurlar

Bakıda "Azərbaycanın xarici siyasəti suverenliyin bərpasından sonra: prioritetlər və çağırışlar" mövzusunda diplomatik xidmət orqanlarının rəhbərlərinin IX müşavirəsinin "Milli həmrəyliyin gücləndirilməsi: diaspor fəaliyyəti və konsulluq məsələləri" ətrafında yeddinci panel iclası keçirilib.

Modern.az xəbər verir ki, bu barədə Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi X sosial media hesabında məlumat yayıb.

Bildirilib ki, panel müzakirə Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədr müavini Elşad Əliyev və Xarici İşlər Nazirliyinin Konsulluq idarəsinin rəisi Emil Səferovun əsas nətiqlər qismində iştirakı ilə baş tutub.

Tədbir çərçivəsində ölkə həüdudlarından kənarda yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlanması, onların hüquqları-

nın qorunması, zəruri konsulluq xidmətləri ilə təmini, böhran vəziyyətlərində təxliyə məsələləri və digər aidiyyəti məsələlər ətrafında müzakirələr aparılıb.

Yeri gəlmişkən, Modern.az Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi və onun xarici nümayəndəliklərində çalışan qadın diplomatların sayı və tutduqları vəzifələri araşdırıb.

Xarici İşlər Nazirliyində çalışan qadın diplomatlar: Azərbaycan Respublikasının

zamandan 10 il keçib, dünyada çox dəngələr dəyişib. Baş Qərargah rəisinin Terrorla Mübarizə İslam Koalisiyası Mərkəzində olması bu baxımdan diqqət çəkir. Kə-

rizm müasir dünya üçün hər zaman ciddi təhlükə olub və onunla mübarizə özündə koordinasiyalı mübarizəni ehtiva edir. Lakin indiyə kimi beynəlxalq terrorizmlə mübarizə isti-

olar ki, təkbaşına qalıb".

Politoloq qeyd etdi ki, başqa sözlə desək, bir çox hallarda ayrı-ayrı dövlətlərin geosiyasi maraqları beynəlxalq terrorizmə qarşı

Qadınların tutduqları əsas vəzifələr:

İdarə rəisi - 4 nəfər
Rəis müavini - 6 nəfər
Şöbə müdiri - 20 nəfər
I katib - 31 nəfər
II katib - 20 nəfər
III katib - 16 nəfər
Attaşə - 9 nəfər

Bununla belə, "Xüsusi tapşırıqlar üzrə səfir" vəzifəsində çalışan qadın yoxdur.

Xaricdəki diplomatik nümayəndəliklərdə çalışan qadınlar:

Azərbaycanın xarici ölkələrdəki səfirlik və konsulluqlarında ümumilikdə 366 diplomat fəaliyyət göstərir. Onlardan 69-u qadın, 297-si isə kişi diplomatdır.

Xaricdəki təmsilçilik strukturlarında qadınların sayı daha azdır.

Səfir vəzifəsində cəmi 2 qadın, 62 kişi təmsil olunur.

Baş konsul - 1 qadın
Müşavir - 9 qadın
I katib - 16 qadın
II katib - 19 qadın
III katib - 8 qadın
Attaşə - 9 qadın

Həmçinin müşavir elçisi vəzifəsini icra edən azərbaycanlı qadın yoxdur.

Xarici İşlər Nazirliyində hazırda ümumilikdə 361 diplomat çalışır. Onlardan 147-si

qadın, 214-ü isə kişi əməkdaşlardır. Qadınlar idarəetmədən tutmuş orta və aşağı

vəzifələrə qədər müxtəlif strukturlarda təmsil olunurlar.

Avropa İttifaqının ardınca Böyük Britaniya da Azərbaycan ərazisindən keçən Orta dəhlizə qoşulmaq istiqamətində fəaliyyətlərə başlayıb. İyulun 2-də Britaniya parlamentinin yuxarı - Lordlar Palatası Londonda "Orta dəhliz: strateji investisiya və əməkdaşlıq imkanları" adlı Xəzər nəqliyyat əlaqəsinə dair yüksək səviyyəli dəyirmi masa keçirib. Tədbirlə bağlı açıqlanan məlumata görə, Böyük Britaniya Qazaxıstan, Cənubi Qafqaz və Türkiyə vasitəsilə Asiyaya Avropaya birləşdirən mühüm multimodal ticarət marşrutu olan, Orta dəhliz kimi tanınan Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutunun inkişaf etdirilməsində artan strateji marağını təsdiqləyib.

Britaniya Baş nazirinin Azərbaycan və Mərkəzi Asiya üzrə Ticarət nümayəndəsi Lord Con Alderdays marşrutun iqtisadi və strateji əhəmiyyətini vurğulayıb, bütün region ölkələrini bu marşruta üstünlük verməyə çağırıb və Böyük Britaniyanın regional infrastrukturun inkişafına dəstək üçün artıq atdığı konkret addımları qeyd edib: "Böyük Britaniyanın İxracın Maliyyələşdirilməsi Agentliyi Azərbaycanın avi-asiya sektorunda ilk sövdələşməni tamamlayıb. Qazaxıstan və Gürcüstanda liman və dəmir yollarının təkmilləşdirilməsini qiymətləndirir və nəqliyyat infrastrukturunu üçün 20 milyard funt sterlinqlik yeni maliyyələşdirmə paketi ayırıb. Qazaxıstan, Qırğızıstan və Özbəkistan keçən il London Fond Birjasında suveren istiqrazların buraxılışları vasitəsilə əlaqələndirmə layihələrini maliyyələşdirmək üçün 10 milyard dollar cəlb edib".

Qazaxıstanın Böyük Britaniyadakı səfiri Maqjan İlyasov bildirib: "Söhbət yalnız Qazaxıstan ərazisindən dəhliz kimi istifadə etməkdən getmir. Biz burada istehsal və əlavə dəyər yaratmaq istəyirik - xammalın, o cümlədən nadir torpaq metallarının emalı, hazır məhsulların Böyük Britaniyaya və başqa yerlərə ixracı."

Millət vəkili və Böyük Britaniyanın Türkiyədəki Ticarət Nümayəndəsi Əfzal Xan Böyük Britaniyanın regiona daha geniş strateji diqqət yetirdiyini qeyd edib: "Bu inkişaf Böyük Britaniya və Türkiyənin yenidən işlənmiş Azad Ticarət Sazişi üzrə danışıqlar apardığı mühüm vaxta təsadüf edir. Böyük Britaniya hökuməti regionla iqtisadi və ticarət əlaqələrini gücləndirməyə sadıqdır."

Qeyd edək ki, ötən ildən etibarən Avropa İttifaqının da Çindən Avropaya uzanan, Rusiya ərazisindən kənardan keçən Orta dəhlizə - Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizinə diqqəti kəskin artır. 2024-cü ilin mart ayında rəsmi Brüssel marşrutun zəif həlqələri olan Qazaxıstan, Özbəkistan və Qırğızıstanda infrastrukturla bağlı layihələrə 4,7 milyard avro ayırıb. Bu ilin aprelində

London Azərbaycanın nəqliyyat dəhlizinə qoşulur

Ekspert: "Orta dəhliz hazırda bütün global oyunçuların iştirak etmək və pay sahibi olmaq istədiyi layihədir"

Səmərqənddə keçirilən yüksək səviyyəli Al-Mərkəzi Asiya sammitində Brüssel Orta dəhlizin inkişafına güclü dəstəyini ifadə edib. Al region ölkələrində bu marşrut boyunca infrastrukturun yaradılması və modernləşdirilməsinə 12 milyard avro sərmayə qoymağı öhdəsinə götürüb.

Moskva da öz növbəsində Mərkəzi Asiya ölkələrinin Rusiyadan yan keçən və Avropa İttifaqı ilə tərəfdaşlıq şəraitində ticarət marşrutu inkişaf etdirməsindən narazılığını gizlətmir. Rusiya dəhliz iştirakçısı olan Mərkəzi Asiya ölkələri arasında nifaq salmağa, müxtəlif layihələrlə onları bir-birindən ayırmağa çalışır. Bu sahədə o, Çindən gələn mallar üçün əsas tranzit nöqtə olan Qazaxıstanı kənarda qoymaqla Özbəkistan, Qırğızıstan, Tacikistan və Türkmənistanla birgə nəqliyyat dəhlizi yaratmağa belə başlayıb. Moskva hər vaxtla Mərkəzi Asiya ölkələri arasında iqtisadi əməkdaşlığın genişlənməsinə qarşı çıxır. Burada əsas məqsəd, əlbəttə, Orta dəhlizin inkişafına mane olmaq, Çindən Avropaya yükdaşımaları öz infrastrukturuna möhtac qoymaqla.

Orta dəhlizin əsas həlqələrindən olan Azərbaycanı da Rusiya diqqətindən kənarda qoymamağa çalışır. Belə ki, Moskva Bakını öz maraqlarına cavab verən Şimal-Cənub

Nəqliyyat Dəhlizi layihəsinin icrasında aktivləşdirməklə, infrastrukturun bu layihə üçün cəlbinə, bununla da Orta dəhlizlə yükdaşıma imkanlarını aşağı salmağa cəhd edir. Belə bir məqamda Böyük Britaniyanın Orta dəhlizə maraq göstərməsi, onun inkişafı üçün addımlar atması ilk növbədə Rusiyanın maraqlarına zərərdir. Bəs Azərbaycan və Orta dəhlizin digər iştirakçıları üçün Londonun layihəyə qoşulması nələr vəd edir?

Siyasi şərhçi Asif Nərimanlının "Yeni Müsavat"a dediyinə görə, Orta dəhliz hazırda bütün global oyunçuların iştirak etmək və pay sahibi olmaq istədiyi layihədir: "Global güc balansının bu marşrutun uzandığı coğrafiyada müəyyənləşəcəyi də görünür. Bu baxımdan, Böyük Britaniyanın Orta dəhlizə dəstək verməsi Londonun global siyasi proseslərdə aktivləşmək istəklərindən irəli gəlir. I Dünya müharibəsindən sonra Britaniya pərdə arxasına çəkilərək, proseslərə yön vermək xəttini izləyirdi. Lakin XXI əsrdə, xüsusilə 2020-ci ildən sonra Londonun global proseslərdə aktivləşmək müşahidə olunur, Britaniyanın 2030 hədəflərində də bunlar yer alır. Britaniyanın Orta dəhlizdə aktivləşmək istəyi əslində indiyə qədər arxa fonda həyata keçir-dikləri siyasətin açıq müstəvi-

yə çıxmasından qaynaqlanır. Fikrimcə, bu, ABŞ-ın Orta dəhliz planının Londonun gündəliyinə tam uyğun olmasından qaynaqlanır. ABŞ Baydenin dövründə Çini Orta dəhlizdən kənarlaşdırmaq və Mərkəzi Asiya-Avropa xəttini inşa etmək istəyirdi, Trampın dövründə də eyni plan müəyyən korreklərlə tətbiq oluna bilər. Britaniya isə Pekin-London xəttinin inşasını və bu xəttə nəzarəti, o cümlədən, marşrut boyu coğrafiyanı təsirində saxlamaq siyasətini izləyir. Bununla yanaşı, Britaniya Rusiyanın bu dəhlizdə pay sahibi olmasını istəmir".

Şərhçiye görə, Londonun hədəflərini açıq elan etməsi Orta dəhliz layihəsinin daha da aktuallaşması ilə nəticələ-nəcək, eyni zamanda dəhliz uğrunda global mübarizəni daha da kəskinləşdirə bilər.

İqtisadçı Eldəniz Əmirov isə bildirir ki, Böyük Britaniyanın Orta dəhlizə yanaşmasında strateji dəyişikliyin əsas səbəbi Londonla Çin arasında münasibətlərin yeni mərhələyə keçməsindən qaynaqlanır: "Bunu real olaraq geoiqtisadi çevriliş də adlandırmaq olar. "Brexite"dən sonra Böyük Britaniyada ticarət sahəsində bir sıra problemlər yaranmağa başlayıb. Bilavasitə ticarət sektoru yenedən dizayn edilir. Çinlə münasibətlərdə yeni və praq-

matik nəticələrin əldə olunmasına ehtiyac var. Bu ehtiyac Orta dəhliz infrastrukturunun daha da təkmilləşdirilməsinə, təhlükəsizliyin gücləndirilməsinə, texnologiyaların tətbiqinə zərurət yaradır. Bu baxımdan Böyük Britaniya deyir ki, mən də Orta dəhlizdəyəm. Ötən il Böyük Britaniya ilə Çin arasında qarşılıqlı ticarət dövryyəsinin həcmi 98,4 milyard dollar təşkil edib. Bu dövryyənin 68,7 milyard dolları Britaniyanın Çindən idxalı, 29,7 milyard dolları isə ixracının payına düşüb. Yeni görüldüyü kimi, Britaniyanın Çinlə ticarətində 60 milyard dollara yaxın bir kəsir var. Buna görə də London yeni fərsətlər axtarır, məsələyə bir qədər fərqli rəqərdən baxmağa başlayır. Bir sıra sahələrdə Britaniya sənayesi idxaldan kəskin asılı vəziyyətdədir. Bu idxal əsasən Çindən reallaşır. Çin bu ölkənin idxalında 3-cü böyük paya malikdir. İki ölkə arasındakı ticarət göstəricilərinə baxsaq, görərik ki, Britaniya Çinə daha çox bahalı məhsullar, lüks avtomobillər, kosmetika, mühəndislik avadanlıqları və sair satır. Çindən isə sənaye istehsalı üçün lazım olan malları idxal edir. İki ölkənin qurduğu iqtisadi strukturu komplementar adlandırmaq olar".

İqtisadçı bildirir ki, Böyük Britaniya 2025-2027-ci

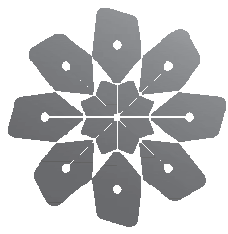
illərdə 89 mal kateqoriyası üzrə Çindən idxal tariflərini sıfırlayıb: "London bu addımı ABŞ-ın Çin mallarına idxal rüsumlarını kəskin artırdığı bir zamanda atıb. Məqsəd idxalı ucuzlaşdırmaqla sənaye istehsalının maya dəyərini aşağı salmaq, ölkədə inflyasiyanı cilovlamaqdır. Orta dəhlizə qoşulmaq bu kontekstdə meydana gəlib. Düşünürəm ki, Britaniyanın Orta dəhlizə marağı 2027-ci ildən sonra da davam edəcək. Əks halda, heç vaxt ona yüksək həcmli yatırımlar edilməzdi".

E.Əmirovun dediyinə görə, Böyük Britaniyanın Orta dəhlizə qoşulması layihə üçün böyük üstünlüklər yaradacaq: "İlk olaraq qeyd edim ki, Britaniyanın layihədə olması onunla bağlı sabitlik, təhlükəsizlik təminatı deməkdir. Bu, dəhliz üçün risklərin siqortalanması, infrastruktur dayanıqlığının təmin olunması deməkdir. Eyni zamanda əlavə maliyyə mexanizmləri yaradılacaq, Britaniyanın layihəyə inteqrasiyası hüquqi prosedurların, gömrük proseslə-

rinin avtomatlaşdırılması imkanları genişlənəcək. Britaniya Beynəlxalq İnvestisiya Şirkəti dəhlizə sərmayə yatıracaq və daha sonra onun arxasında dayanacaq. Bu, digər investorlar üçün yaşıl işıq demək olacaq. Çünki Britaniya elə bir ölkədir ki, onun hansısa layihədə iştirakı, dəstəyi bütün dünya üçün təhlükəsizliyə qarantıya kimi qəbul edilir, investisiya cəlbini asanlaşdırır. Orta dəhlizin illik dövryyəsinə dair proqnozların Britaniyanın qoşulmasından sonra bir qədər də artırılmasına və özünü doğrultmasına şərait yaradacaq".

Qeyd edək ki, Azərbaycan müstəqilliyin ilk illərindən Böyük Britaniya ilə sıx ticari-iqtisadi əlaqələr yaradıb. Ölkəmizdə həyata keçirilən ən böyük neft-qaz layihələrində aparıcı rol bu ölkənin BP şirkətinə məxsusdur. Azərbaycanın neft-qaz sektoruna yatırılan 200 milyard dollardan yuxarı xarici investisiyanın mühüm hissəsi Böyük Britaniyaya məxsusdur. BP şirkətinin açıqladığı planlardan aydın olur ki, neft-qaz sektorundakı əməkdaşlıq ortamüddətli dövrdə yeni layihələr hesabına daha da genişləndiriləcək. Bütün bunlar Britaniyanın Orta dəhlizə qoşulmasının Azərbaycan üçün müsbət təsirlərinin daha çox olacağını deməyə əsas verir.

Q Dünya SAKIT, "Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Elmi-kütləvi, mədəni-maarif, təhsil proqramlarının hazırlanması

Bu gün Azərbaycan televiziyasında və geniş mənada media məkanında diqqətçəkən və düşündürücü bir boşluq yaşanır: elmi-kütləvi, mədəni-maarif və xüsusilə də dil-ədəbiyyat yönümlü proqramların yoxluğu. Bu boşluq sadəcə informasiya çatışmazlığı deyil. Bu, milli kimlik, cəmiyyətin intellektual səviyyəsi, mənəvi dəyərlər və gələcək nəsillərin mənəvi dünyasının təhlükə altına düşməsi deməkdir.

Təəssüflə qeyd etmək olar ki, bu gün efirlərimizdə və sosial platformalarda təqdim olunan proqramların əksəriyyəti ya dəyersiz əyləncə kontenti ilə doludur, ya da milli-mənəvi dəyərlərdən və elmi dünyagörüşdən tamamilə uzaqdır. Nəticədə maarifləndirmə funksiyası öz yerini, sadəcə, reyting gətirən səthi və bəzən zərərli məzmunlara verib.

Xatırladaq ki, Azərbaycan cəmiyyətində maarifçilik ənənəsi yüz ildən artıq tarixə malikdir. XIX əsrin sonu-XX əsrin əvvəllərində Həsən bəy Zərdabidən başlayaraq, Mirzə Fətəli Axundzadə, Cəlil Məmmədquluzadə, Üzeyir Hacıbəyli kimi maarifçi ziyalılar bu torpaqda təhsilin, ədəbiyyatın və dilin milli oyanışdakı rolunu dərk etmiş və bunun uğrunda mübarizə aparmışdılar. Onlar qəzetlər, jurnallar, teatr tamaşaları, dərsliklər, məktəblər vasitəsilə xalqın düşüncə tərzini, dünyagörüşünü və dəyərlər sistemini dəyişməyə çalışırdılar. Bu gün isə həmin o maarifçilik ənənəsinin davamı televiziyada, internetdə, sosial mediada görünməz halda-

dır. Maarifçiliyin yerini “trend olmaq”, “viral olmaq”, “like və baxış sayı yığmaq” kimi düşüncələr alıb. Halbuki bu yanaşmalar milli düşüncə tərzinin formalaşması üçün deyil, sadəcə səthi istehlak üçün çalışır.

Tez-tez bu fikirlə rastlaşırıq - ədəbiyyat efirdə yoxdursa, düşüncə də efirdə yoxdur. Məlum məsələdir ki, ədəbiyyat yalnız kitab səhifələrində qalan, akademik mühitdə tədqiq olunan bir sənət növü deyil. Ədəbiyyat - cəmiyyətin ruhunu daşıyan, insan təfəkkürünü formalaşdıran, xalqın tarixini, emosiyalarını, kimliyini ifadə edən canlı orqanizmdir. Televiziya və rəqəmsal platformalar bu orqanizmi yaşatmalı və yeni nəsə ötürməlidir. Lakin realıq göstərir ki, Azərbaycanda ədəbiyyat yönümlü verilişlər demək olar ki, yoxdur. Klassiklər yalnız tədris proqramında “məcburi əzbərlənməli” şəxsiyyətlər kimi qalır. Müasir yazıçılar isə demək olar ki, ictimaiyyətə tanındırmır, gənclərlə ünsiyyət qurmaq imkanını əldə etmirlər. Kitablar isə ya kommersiya məqsədli reklamlarla, ya da kitab yarmar-

Elm, təhsil

Ekranlardan itən

maarifçilik dəyərləri

Azərbaycanda elmi-kütləvi və ədəbiyyat verilişlərinə çox ehtiyac var, amma...

kalarında təqdim olunur, lakin onların ideya yükü, estetik dəyəri, milli düşüncəyə təsiri mediada yetərincə işıqlandırılmır.

Daha bir məsələ, gənclik ana dilindən və milli düşüncədən uzaq düşür. Bu vəziyyətin ən təhlükəli nəticələrindən biri gənc nəslin ana dilindən uzaqlaşmasıdır. Bugünkü gənclər arasında səlis, ədəbi dilə danışmaq bacarığı sürətlə azalır. Sosial şəbəkələrdə, gündəlik danışqda yad sözlərə, yanlış dil quruluşlarına rast gəlmək adi hala çevrilib. Ironik səslənsə də, gənclərin bir qis-

mi Azərbaycan dilində öz fikrini tam ifadə etməkdə çətinlik çəkir. Bu, sadəcə, dil problemi deyil. Dil zəiflədikcə, düşüncə də zəifləyir. Dil - təfəkkür alətidir. Dili zəngin olan xalqın düşüncə aləmi də zəngin olur. Əgər bu alət sıradan çıxırsa, cəmiyyətin özü də primitivləşir. Çünki insanın duyğularını, ideyalarını, fəlsəfəsini və dünyagörüşünü ifadə edə bilməsi üçün dil əsas vasitədir.

Görünən odur ki, bu sahədə ciddi bir strateji yanaşma formalaşdırılmalıdır. Sadəcə tənqid etməklə deyil, alterna-

tiv yaratmaqla bu vəziyyətdən çıxış mümkündür. Mütəxəssislər qeyd edir ki, elmi-kütləvi və dil-ədəbiyyat yönümlü verilişlər aşağıdakı kimi ola bilər: “Sözün sehr” - hər verilişdə bir klassik və ya müasir ədəbin yaradıcılığı təqdim olunur, yazıçılarla debat və müzakirələr aparılır.

“Ana dilim - kimliyim” - lüğət xəzinəmizin sərvətləri, unudulan və ya təhrif olunan sözlər, dialektlər haqqında maarifləndirici proqram.

“Kitab vaxtı” - hər həftə bir əsərin geniş təhlili, oxucularla

canlı interaktiv müzakirə.

“Ədəbiyyatla böyüyənlər” - məktəblilər və gənclərlə şeir, nəsr, yazı mədəniyyəti mövzusunda interaktiv veriliş.

Bu tip proqramlar yalnız televiziya formatında deyil, YouTube, TikTok, Spotify, Telegram kanalları kimi platformalarda da yayımlanmalıdır. Yeni, gənclərə onların istifadə etdiyi vasitələrlə yaxınlaşmaq lazımdır.

Millətin yaddaşı onun sözündə, dilində və ədəbiyyatında yaşayır. Əgər bir xalq öz dilini sevmirsə, öz ədəbiyyatını oxumur və yaymırsa, zamanla kimliyini də itirəcək. Bu, təkcə linqvistik deyil, həm də mədəni, siyasi və strateji bir problemdir. Düşüncə, yaradıcılıq və tənqid bacarığı - bunlar cəmiyyətin sağlam inkişafı üçün vacib şərtlərdir. Və bu bacarıqların təməli kitabdandır, şeirdən, milli dildən, yəni maarifdən və ədəbiyyatdan keçir. Cəmiyyətin səviyyəsi onun efirdə təqdim etdiyi məzmunla görə ölçülür.

Beləliklə, Azərbaycanda elmi-kütləvi və mədəni-maarif proqramlarının hazırlanması təkcə mədəniyyət nazirliyinin və ya telekanalların işi deyil. Bu, təhsil sisteminin, medianın, yaradıcı ziyalıların, QHT-lərin və gənc intellektualların birgə məsuliyyətidir. Əgər bu sahədə addımlar atılmazsa, gələcək nəsil nə Səməd Vurğun, nə Mirzə Cəlili, nə də dili ilə fəxr edən bir xalq olduğunu xatırlayacaq. Əgər biz bugünkü nəslə məlumatlılıq, duyğusuzluq və milli laqeydlilik içində böyüdüürkəsə, sabah bu xalqın öz ruhunu tanıyan övladları olmayacaq. İndi qərar vermək zamanıdır - efirlərdə düşüncəni, yoxsa görüntünü üstün tuturuq? Cəmiyyət olaraq cavabımız nədir, gələcəyimiz də o olacaq.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xəlilə GƏRAY

Magistraturaya qəbulda geriləmə

Magistraturaya qəbul imtahanlarının nəticələri ilə bağlı bəzi statistik göstəricilər açıqlanıb. Bu barədə Dövlət İmtahan Mərkəzindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, bu il ali təhsil müəssisələrinin magistraturalarına qəbul imtahanları iki dəfə - 16 fevral və 11 may tarixlərində keçirilib. İmtahanın hər iki cəhdi ilə bağlı ümumi statistik göstəriciləri və bəzi

göstəricilərin ötən il keçirilən imtahanlarla müqayisəsinə aid məlumatları təqdim edirik. Nəzərinizə çatdırırıq ki, hazırki müqayisə şərti xarakter daşıyır və bakalavrlara ixtisaslaşma seçimi zamanı kömək məqsədilə təqdim olunur.

İmtahanda iştirakçılara məntiqi təfəkkür üzrə 50, informatika üzrə 25 və xarici dil üzrə 20 test tapşırığı olmaqla, ümumilikdə 95 test tapşırığı

təqdim olunub. Bakalavrların xarici dil üzrə yazı bacarıqları esse ilə yoxlanılıb. İştirakçılar qapalı və kodlaşdırıla bilən açıq tipli tapşırıqlar üzrə 95, esse üzrə isə 5 bal toplamaq imkanına malik olublar. İmtahanda toplanılan bilən maksimum bal 100 olub.

2025-ci ildə keçirilən imtahanlarda, ümumilikdə 26241 bakalavr iştirak edib. Ötən il müvafiq göstərici 24858 nəfər olub. İştirakçıların sayı ötən il ilə müqayisədə 1383 nəfər daha çox olub. Bu il bakalavrların yarısının imtahanlarda topladığı bal 48-ə yaxın (median 47.58) olub. Ötən il isə bu göstərici 49 bala yaxın (median 48.55) idi.

Bu il 90 və daha yuxarı bal toplayanların sayı 32 nəfər, 80 və daha yuxarı bal toplayanların sayı 381 nəfər, 70 və daha yuxarı bal toplayanların sayı 2019 nəfər olub. Ötən il analoji göstəricilər 44, 458 və 2106 nəfər idi.

Xatırladaq ki, bakalavrlar 2025-ci il iyulun 7-dən 13-dək (saat 23:59-dək) ali təhsil müəssisələrinin magistraturalarına qəbul aparılan ixtisaslaşmaların müsabiqəsində iştirak etmək üçün internet vasitəsilə ixtisaslaş-

ma seçimini aparmalıdılar. Bakalavrlar öz istəklərinə görə ixtisaslaşma seçimində və müsabiqədə imtahanın hər hansı bir cəhəndə göstərdikləri nəticə (topladıkları bal)

əsasında iştirak edə bilərlər. Hər iki imtahan nəticəsi müsabiqə şərtini ödəyən bakalavrlar müsabiqədə iştirak etmək istedikləri imtahan nəticəsini seçə bilərlər.

Ölkədə əhalinin neçə faizi rusca danışır?

Azərbaycanda əhalinin cəmi 16%-i rusca danışır. Yeni-sabah.az RBK-ya istinadla xəbər verir ki, 2023-cü ildə “Rossotrudniçestvo”-nun sifarişli ilə “Eurasian Monitor” beynəlxalq tədqiqat agentlikləri assosiasiyası qonşu ölkələrin rus dilinə, rusdilli informasiya mənbələrinə, Rusiyanın humanitar və digər yardımlarına münasibəti barədə hesabat təqdim edib.

Tədqiqat Azərbaycan, Ermənistan, Belarus, Qazaxistan, Qırğızistan, Moldova, Tacikistan və Özbəkistanda aparılıb. Rus dilini bilmə səviyyəsinə görə üç qrup ölkələr müəyyən edilib:

1. Əhalinin əksəriyyəti rus dilində danışır, yazır və oxuyur - Belarus (84%), Qazaxistan (66%).
 2. Əhalinin təxminən yarısı dili mükəmməl bilir - Ermənistan (49%), Qırğızistan (42%), Moldova (38%).
 3. Əhalinin üçdə birindən çoxu bu dildə danışmır - Tacikistan (29%), Azərbaycan (16%), Özbəkistan (13%).
- Tədqiqatçıların fikrincə, Belarus (48%), Qazaxistan (48%), Moldova (47%) sakinləri digərlərinə nisbətən daha çox rusdilli informasiya mənbələrinə müraciət edirlər. Ermənistanda (38%), Qırğızistanda (37%), Tacikistanda (37%) bu göstərici bir qədər aşağıdır. Azərbaycan (20%) və Özbəkistan (18%) ən az dərəcədə rusdilli məkana daxildir.

Elan:

Hüseynli Musa Aydın oğluna məxsus 11 illik attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

MUSAVAT

Son səhifə

N 116 (8726) 9 iyul 2025

Fransada arılar topa halda insanlara hücum edib

Fransanın Kantal departamentində artı hücumu nəticəsində 24 nəfər yaralanıb, həkimlər vəziyyəti ağır olan üç nəfəri reanimasiyaya yerləşdirdilər.

Həftə xəsəret alanlardan birində ürək dayanması qeydə alınıb, lakin həkimlərin səyi nəticəsində onun həyatını xilas etmək mümkün olub.

Mütəxəssislər onların kütləvi şəkildə hücumunun son dərəcə nadir hallarda baş verdiyini bildirir. Ehtimal olunan səbəblərdən biri cütlaşma dövrü yaranan davranış dəyişikliyi.

Kişilər və qadınlar üçün kritik yaş dövrü nə zaman başlayır?

Sağlamlığa erkən yaşlardan diqqət göstərmək xroniki xəstəliklərin qarşısını almaq və aktiv qalmaq üçün vacibdir.

Kişilər və qadınlar üçün kritik yaş dövrü nə vaxt başlayır?

Texas Sağlamlıq Mərkəzi və Helsinki Universitet Xəstəxanasının birgə araşdırmasına görə, kişilər üçün ən riskli dövr 40-60 yaş aralığıdır. Bu yaşlarda ürək-damar xəstəlikləri, nevroloji pozuntular və autoimmün əlamətlər üzə çıxır. COVID-19 pandemiyası isə bu riskləri daha da artırıb. Qadınlarda sağlamlıqla bağlı dəyişikliklər 30 yaşdan sonra başlayır və bu, estrogen səviyyəsinin azalması və hormonal dəyişikliklərlə əlaqədardır. Nəticədə osteoporoz, metabolik pozuntular və bəzi xərçəngə qədərki hallar yaranı bilər.

Profilaktik tibbi müayinələr hər iki cins üçün bu dövrlərdə xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Kişilər 40 yaşdan sonra qan təzyiqi, nəbz, şəkər və xolesterin səviyyəsini izləməli, ürək fəaliyyətinə və yorğunluq, baş ağrısı kimi əlamətlərə diqqət yetirməlidirlər. Qadınlar isə 30 yaşdan sonra hormon analizləri verməli, ginekoloq, endokrinoloq və oftalmoloq müayinələrindən keçməli və sümük sıxlığını yoxlatmalıdırlar.

Uzunömürlülük üçün düzgün qidalanma, fiziki aktivlik, pis vərdislərdən uzaq durmaq, keyfiyyətli yuxu, stressin idarəsi və çəkiyə nəzarət vacibdir. Rəşionda meyvə, tərəvəz, tam taxıllar və sağlam yağlara üstünlük verilməli, şəkər, duz və trans yağlar minimuma endirilməlidir. Həftədə ən azı üç dəfə fiziki aktivlik (yürüş, üzgüçülük, yoga və s.) tövsiyə olunur. Siqaret və alkoqoldan uzaq durmaq və psixoloji tarazlığı qorumaq sağlam qalmağın əsas şərtlərindəndir.

Smartfonun işığı yuxu rejiminizi poza bilər

Smartfonunuzdan gələn işıq orqanizmdə melatonin hormonunun (insan bu hormon sayəsində yuxuya gedir - red.) istehsalını pozur və bu, yuxunun keyfiyyətinin pisləşməsinə gətirib çıxarır. Oxu.Az-ın Gazeta.ru-ya istinadla verdiyi məlumata görə, bu barədə rusiyalı yuxu və endokrinologiya üzrə mütəxəssis Darya Lebedeva məlumat verib.

"Mavi işıq melatonin istehsalını boğur. Beynimiz mavi işıq oyaqlıq signalı kimi qəbul edir və bu da yuxuya getməyi çətinləşdirir. Özünü yorğun hiss etsəniz belə, vücudunuz gündüz rejimində "açıq" qalır.

Axşam saatlarını ekran qarşısında keçirəndə daxili saatımız tıxanmağa başlayır. Nəticədə biz daha gec yatırıq və səhərlər yorğunluq hissi ilə oyanırıq. Sirkadiyalı ritmlərin (gecə və gündüzün dəyişməsi ilə əlaqəli

Çinli gəncin qarnından diri ilanbalığı çıxarıldı

Çində hətta təcrübəli həkimləri belə şoka salan hadisə baş verib. Belə ki, 33 yaşlı kişinin qarnından diri ilanbalığı çıxıb.

Qeyd olunub ki, 33 yaşlı çinli əvvəlcə kəskin qarın ağrısı, taqətsizlik və güclü tərləmə şikayətləri ilə xəstəxanaya müraciət edib.

Pasiyent xəstəxanaya daxil olan kimi kompüter tomoqrafiyası (KT) aparılıb və bu zaman qarın boşluğunda yad cism olduğu müəyyən edilib. Həkimlərin apardığı təcili diaqnostika nəticəsində onun qarın boşluğunda 30 santimetr uzunluğunda diri ilanbalığı aşkarlanıb.

Qarın nahiyəsi gərgin və daş kimi bərk olduğuna görə həkimlər dərhal əməliyyat qərarı veriblər. Cərrahi müdaxilə zamanı balıq orqanizmdən çıxarılıb.

Məlum olub ki, ilanbalığı sadəcə bağırsaqla deyilmiş - o, bağırsaqla divarını gəmirərək qarın boşluğuna keçib. Həkimlər dərhal müdaxilə edərək balığı çıxarıblar, zədələnmiş nahiyəni tikiblər və orqanları yuyublar ki, infeksiya riski minimuma endirilsin. Balığın bədəne necə daxil olduğu açıqlanmayıb.

müxtəlif bioloji proseslərin intensivliyindəki tsiklik dəyişikliklər (red.) uzun müddət pozulması xroniki yuxu çatışmazlığına səbəb ola bilər ki, bu da öz növbəsində, ürək-damar xəstəlikləri, diabet və psixi sağlamlıq problemlərinin inkişaf riskini artırır", - deyir mütəxəssis qeyd edib.

Oğurlanan skripka 80 il sonra tapıldı

Dünya musiqi tarixinin nadir incilərindən olan və İkinci Dünya müharibəsinin xaosu zamanı oğurlanan əfsanəvi skripka - dahi ustad Antonio Stradivarinin əsəri Tokioda tapılıb. Alətin yoxa çıxmasından təxminən 80 il sonra onun izinə Yaponiyada rast gəlinib.

Oxu.Az xəbər verir ki, bu barədə "The New York Times" məlumat yayıb.

Sözügedən mədəni irsi tapmaq mütəxəssis Karla Şapronun səyləri nəticəsində mümkün olub. O bu hadisədə, demək olar ki, detektiv məharəti nümayiş etdirərək unikal musiqi alətini tapıyıb.

Tanınmış yəhudi ailəsi Mendelson-Bonkeye məxsus olan skripka İtalyan ustad tərəfindən 1709-cu ildə hazırlanıb.

Məşhur bəstəkar Feliks Mendelsonla qohumluq əlaqələrinə malik olan ailə skripkanı nəsilən-nəslə ötürərək qoruyurdu. Alət müharibə illərində yoxa çıxdıqdan sonra ailə üzvləri onu illərlə axtarsalar da, tapmayıblar.

Gözlənilməz kəşf Şapronun 2018-ci ildə Yaponiyada keçirilən Stradivari alətləri sərgisinin fotolarını təhlil etməsi nəticəsində baş verib. Sərgidə "Stella" adlı və 1707-ci ildə hazırlandığı iddia olunan skripka nümayiş olunub. Lakin Şapron bu alətin bəzi özünəməxsus xüsusiyyətlərini görüb onun düzgün identifikasiya olunmadığını sezib.

Bunları bilirsinizmi?

- * Göy qurşağı yerdən yarımdairə, təyyarədən isə dairə şəklində görünür.
- * Dünyada işıqdan sürətli heç nə yoxdur. Onun sürəti saniyədə 300000 km-dir.
- * Hava olmadığına görə Ayda səs yayılır.
- * Enerji yunancadan tərcümədə iş, fəaliyyət deməkdir.
- * İmperator pinqvinləri suda 265 m dərinliyə baş vura bilərlər.
- * İran xalqına məxsus Çehil Tultı kitabı 1001 gecə» nağılları əsasında qələmə alınmış və 40 nağıl daxil edilmiş.
- * Cins parçadan ilk dəfə gəmi yelkəni hazırlanıb.
- * Malta ölkəsində həftə günlərinin adları arəb, ayların adları isə İtaliya dillərindən alınma sözlərlə ifadə olunur.
- * Dünyada ən böyük arxipelaq İndoneziyadır.
- * İlk məktəb zəngini şüşədən Pifaqor hazırlamışdır.
- * E.ə. II əsrdə Misir fironu İran şahlarından II Kambiz elan edilmişdir.
- * "Mədəni" sözü Mədənə sözündən götürülərək "şəhərli" deməkdir.
- * Kalka kağızının hazırlanmasında yarımfabrikat kimi batist parçasından istifadə edilir.
- * Kirpi ilin 236 gününü yatır.
- * Qərənfil və qızılgül eyni güldən qoyduqda ətirli itir.
- * Fotoaparat yeni yarandığı vaxtda şəkil çəkdirənlər onun qarşısında 20 dəq. dayanmalı olurdular.

Peruda 3500 illik qədim şəhər aşkarlandı

Perunun şimalındakı Barranka bölgəsində 3500 illik qədim şəhər aşkar edilib. Mütəxəssislər bildirirlər ki, paytaxt Limadan təxminən 200 kilometr şimalda, dəniz səviyyəsindən 600 metr yüksəklikdə yerləşən şəhər eramızdan əvvəl 3000-ci illərə aiddir.

Qeyd olunur ki, bu dövr Mesopotamiya, Misir, Hindistan və Çində ilk böyük sivilizasiyaların yüksəliş dövrünə təsadüf edir. Hələlik ərazidə geniş arxeoloji qazıntıların aparılmadığı qeyd olunur.

Bu adamlara təyyarə ilə səyahət qadağandır

Təyyarə ilə səyahət bu gün milyonlarla insan üçün adi nəqliyyat vasitəsinə çevrilmiş də, orqanizmə ciddi yük düşməsinə səbəb olur. Təzyiqin dəyişməsi, hipoksiya (oksigen çatışmazlığı), susuzlaşma və uzun müddət hərəkətsizlik - bütün bu amillər müəyyən xəstəlikləri olan insanlar üçün həyatı risk yarada bilər.

Bu barədə tanınmış rusiyalı terapevt Yekaterina Kaşux xəbərdarlıq edib.

Onun sözlərinə görə, bəzi insanlar var ki, onlar hava nəqliyyatı ilə səyahətdən imtina etməlidirlər.

"Məsələn, kəskin irinli orta qulaq iltihabı (otit) olanlar... Uçuş və eniş zamanı təzyiqin kəskin dəyişməsi burun-boğaz pərdəsinin yırtılmasına və orta qulaqda qanaxmaya səbəb ola bilər," - deyir həkim xəbərdarlıq edib.

Bundan başqa, dekompensasiya olunmuş ürək-damar xəstəlikləri olanlar da təyyarə ilə səyahətdən çəkinməlidirlər.

"Ağır hipertoniyaya ilə yaşayan insanlarda uçuş zamanı hipertonik kriz riski kəskin artır. Bu isə uçuş zamanı insult və ya infarkta səbəb ola bilər", - Kaşux bildirib.

Mütəxəssis pnevmotoraks (plevra boşluğunda hava yığılması), qarın boşluğu əməliyyatından sonrakı erkən dövr və daxili qanaxma riski olan ağır travmalardan sonra uçuşu mütləq ehs göstəriş adlandırır.

Bundan əlavə, həkimlər miokard infarktı keçirən xəstələrə azı 3-4 həftə, işemik insult keçirənlərə isə ən azı 2 ay müddətində uçuşlardan uzaq durmağı tövsiyə edirlər. Bu müddət ərzində orqanizm xüsusilə hipoksiya və stressə qarşı həssas olur.

Xroniki xəstəliklərdən əziyyət çəkən bütün şəxslərə təyyarə ilə səyahət etməzdən əvvəl həkimlə məsləhətləşmək, zəruri hallarda isə uçuş üçün tibbi icazə almaq tövsiyə olunur.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500